

*Ghid privind modificările introduse
prin noul cod civil
privind drepturile cetățenilor*

CUPRINS

- I. Scurtă introducere. Istoric Cod Civil
- II. Noul Cod Civil- scurtă prezentare
- III. Privire comparativă- vechiul și noul Cod Civil

1. Cartea I. “Despre persoane”

- Persoana fizică
- Drepturile persoanei fizice
- Capacitatea de folosință și de exercițiu
- Dreptul la domiciliu și la reședință
- Actele de stare civilă

2. Cartea a II-a. “Despre familie”

- Logodna
- Căsătoria
- Rudenia
- Autoritatea părintească
- Obligația de întreținere

3. Cartea a III-a. “Despre bunuri”

- Proprietatea privată
- Dezmembrămintele dreptului de proprietate privată
- Fiducia
- Administrarea bunurilor altuia
- Cartea funciară

4. Cartea a IV-a. “Despre moștenire și liberalități”

- Moștenirea
- Donația
- Testamentul

5. *Cartea a V-a. "Despre obligații"*
 - Contracte speciale. Dispoziții comune.
Dispoziții speciale
 - Garanții

 6. *Cartea a VI-a. "Despre prescripția extinctivă. Decădere și calculul termenelor"*
 - Termen general de prescripție
 - Termene speciale de prescripție

 7. *Cartea a VII-a. "Dispoziții de drept internațional privat"*
 - Dispoziții generale

 8. *Persoanele defavorizate*
- IV. Principii orizontale
- V. Despre proiect...

I. *Scurtă introducere. Istoric Cod Civil*

Primul Codul Civil român a fost promulgat în 1864 și a intrat în vigoare în Principatele Române, ulterior România, în decembrie 1865. El se mai numește Codul Civil al lui Cuza sau Codicele Civil din 1864 .

Acest Cod s-a inspirat din Codul Civil napoleonian de la 1804, proiectul de cod civil Italian, precum și dispoziții din legea franceză și din cea belgiană.

Elaborarea Codului Civil a fost începută de Guvernul Mihail Kogălniceanu, sub domnia lui Alexandru Ioan Cuza, și a intrat în vigoare în timpul Guvernului Crețulescu.

Codul civil de la 1865 s-a aplicat în Bucovina abia din 1938, iar în Transilvania din 1943.

Codul Civil de la 1864 cuprindea 1914 articole și era împărțit în trei cărți. De-a lungul timpului, prin numeroase acte normative s-au adus modificări anumitor părți din Codul Civil.

De precizat că în perioada regimului comunist n-a avut parte de modificări esențiale. Numai cartea a I-a "Despre persoane" a fost abrogată în 1954, prin intrarea în vigoare a Codului Familiei; în fapt ,această parte a fost efectiv mutată într-un act normativ separat.

II. *Noul Cod Civil- scurtă prezentare*

În ciuda eforturilor de modificare, care au culminat prin pregătirea și finalizarea unor noi proiecte de Cod Civil, menite să îl înlocuiască, precum cele din anii 1940, 1971 și 2004, Codul Civil al lui Alexandru Ioan Cuza a rămas mândru în majoritatea normelor sale până la data de 1 octombrie 2011, când a intrat în vigoare un nou Cod Civil¹, inspirat mai ales din Codul Civil din provincia Quebec, Canada.

Au mai fost folosite ca sursă de inspirație și codurile civile din Italia, Spania, Elvetia, Germania, chiar și cel din Brazilia. Cu toate acestea, o mare parte din dispozițiile Codului civil al lui Cuza se regăsesc în noul act normativ.

Codul Civil intrat în vigoare la 1 octombrie 2011 cuprinde 2.664 articole și este împărțit în șapte cărți:

Cartea I. Despre persoane

Cartea a II-a. Despre familie

Cartea a III-a. Despre bunuri

Cartea a IV-a. Despre moștenire și liberalități

Cartea a V-a. Despre obligații

Cartea a VI-a. Despre prescripția extinctivă. Decădere și calculul termenelor.

Cartea a VII-a. Dispoziții de drept internațional privat

Prin influența Codului civil din Quebec au fost preluați în legislația românească noi termeni, ca de exemplu „principiul interesului superior al minorului”, „autoritatea părintească”, reglementări privind „locuința familiei”, cea privind „dreptul la compensație” în timpul căsătoriei, instituirea „convenției matrimoniale”, reglementări noi în materia succesiunii, instituția privind „administrarea bunurilor altuia”.

De asemenea, prin noul Cod Civil s-a renunțat la Codul comercial, prevederile din Codul comercial fiind preluate în noul Cod civil.

O altă noutate în Codul civil o reprezintă instituția reproducerii asistate medical cu terț donator. Aceasta instituție apare reglementată în cadrul capitolului destinat filiației.

În mod firesc, apariția Noului Cod Civil a determinat modificarea a numeroase acte normative și abrogarea altora, printre care amintim:

- Legea cadastrului și a publicității imobiliare nr. 7/1996,
- Legea notarilor publici și a activității notariale nr. 36/1995,
- Codul familiei- abrogat; toate reglementările din această materie fiind incluse în Noul Cod Civil

- Codul comercial-abrogat; reglementările din această materie fiind incluse în Noul Cod Civil

În cele ce urmează, vă supunem atenției o prezentare sintetică a prevederilor noului Cod Civil, față de cele din Codul Civil de la 1864.

III. Privire comparativă- vechiul și noul Cod Civil

1. Cartea I. “Despre persoane”

Persoana fizică

De ce este relevant să vorbim și să ajungem să înțelegem această noțiune de persoană fizică? Pentru că în dreptul civil, mai exact, în codul nostru civil, se face distincție între persoana fizică și persoana juridică (societățile/firmele).

În codul civil persoana fizică este definită ca fiind “omul, privit individual, ca titular de drepturi și de obligații civile.”.Atunci când vorbim despre o persoană juridică ne referim la o firmă, o companie, reprezentând un colectiv de oameni și nu doar un singur individ.

Cele două noțiuni de persoană fizică și persoană juridică se diferențiază prin multe alte caracteristici.

Drepturile persoanei fizice in Noul Cod Civil

- Instituție nou introdusă prin Capitolul II - „Respectul datorat ființei umane și drepturilor ei inerente” din Titlul II „Persoana fizică”, a Cărții I - „Despre persoane” din Codul Civil (articolele 58-81);

- Noțiunea de drepturi ale personalității apare în art.58. alin.(1): „Orice persoană fizică are dreptul la ocrotirea valorilor intrinseci ființei umane, cum sunt viața, sănătatea, integritatea fizică și psihică, demnitatea, intimitatea vieții private, libertatea de conștiință, creația științifică, artistică, literară sau tehnică”.

Unele dintre aceste drepturi își au originea în Convenția Europeană privind drepturile și libertățile fundamentale ale Omului, altele în Constituție.

De reținut:

Drepturile la viață, la sănătate și la integritate ale persoanei fizice

-Viața, sănătatea și integritatea fizică și psihică a oricărei persoane sunt garantate și ocrotite în mod egal de lege.

- Interesul și binele ființei umane trebuie să primeze asupra interesului unic al societății sau al științei.

- Nimeni nu poate aduce atingere speciei umane.

- Este interzisă orice practică eugenică prin care se tinde la organizarea selecției persoanelor (*un exemplu*

mai puțin placut: Hitler, care voia o rasă ariană, albă și selecta persoanele prin exterminarea celor care nu se încadrau).

- Sunt interzise orice intervenții medicale asupra caracterelor genetice având drept scop modificarea descendenței persoanei, cu excepția celor care privesc prevenirea și tratamentul maladiilor genetice.

- Este interzisă orice intervenție având drept scop crearea unei ființe umane genetic identice unei alte ființe umane vii sau moarte, precum și crearea de embrioni umani în scopuri de cercetare.

- Utilizarea tehnicilor de reproducere umană asistată medical nu este admisă pentru alegerea sexului viitorului copil decât în scopul evitării unei boli ereditare grave legate de sexul acestuia.

- Corpul uman este inviolabil. Orice persoană are dreptul la integritatea sa fizică și psihică. Nu se poate aduce atingere integrității ființei umane decât în cazurile și în condițiile expres și limitativ prevăzute de lege.

- Examenul caracteristicilor genetice ale unei persoane nu poate fi întreprins decât în scopuri medicale sau de cercetare științifică, efectuate în condițiile legii.

- Identificarea unei persoane pe baza amprentelor sale genetice nu poate fi efectuată decât în cadrul unei proceduri judiciare civile sau penale, după caz, sau în scopuri medicale ori de cercetare științifică, efectuate în condițiile legii.

- Orice acte care au ca obiect conferirea unei valori patrimoniale corpului uman, elementelor sau produselor sale sunt lovite de nulitate absolută, cu excepția cazurilor expres prevăzute de lege.

- Nici o persoană nu poate fi supusă experiențelor, testelor, prelevărilor, tratamentelor sau altor intervenții în scop terapeutic ori în scop de cercetare științifică decât în cazurile și în condițiile expres și limitativ prevăzute de lege.

- Prelevarea și transplantul de organe, țesuturi și celule de origine umană de la donatorii în viață se fac exclusiv în cazurile și condițiile prevăzute de lege, cu acordul scris, liber, prealabil și expres al acestora și numai după ce au fost informați, în prealabil, asupra riscurilor intervenției. În toate cazurile, donatorul poate reveni asupra consimțământului dat, până în momentul prelevării.

- Este interzisă prelevarea de organe, țesuturi și celule de origine umană de la minori, precum și de la persoanele aflate în viață, lipsite de discernământ din cauza unui handicap mintal, unei tulburări mintale grave sau dintr-un alt motiv similar, în afara cazurilor expres prevăzute de lege.

Dreptul de a dispune de sine însuși (art. 60):

Persoana fizică are dreptul să dispună de sine însăși, dacă nu încalcă drepturile și libertățile altora, ordinea publică sau bunele moravuri.

Respectul vieții private și al demnității persoanei umane

- Dreptul la liberă exprimare: Orice persoană are dreptul la liberă exprimare. Exercițarea acestui drept nu poate fi restrânsă decât în cazurile în care atingerile sunt permise de lege sau de convențiile și pactele internaționale privitoare la drepturile omului la care România este parte (a se vedea art. 10 alin.2 CEDO).

- Dreptul la viață privată: Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private. Nimeni nu poate fi supus vreunor imixțiuni în viața intimă, personală sau de familie, nici în domiciliul, reședința sau corespondența sa, fără consimțământul său, fără respectarea legii, a pactelor și convențiilor internaționale la care România este parte.

Este interzisă utilizarea, în orice mod, a corespondenței, manuscriselor sau a altor documente personale, precum și a informațiilor din viața privată a unei persoane, fără acordul acesteia ori fără respectarea limitelor legale.

- Dreptul la demnitate: Orice persoană are dreptul la respectarea demnității sale. Este interzisă orice atingere adusă onoarei și reputației unei persoane, fără consimțământul acesteia ori fără respectarea legii.

- Dreptul la propria imagine: Orice persoană are dreptul la propria imagine. În exercițarea dreptului la propria imagine, ea poate să interzică ori să împiedice reproducerea, în orice mod, a înfățișării sale fizice ori a

vocii sale sau, după caz, utilizarea unei asemenea reproduceri.

Atingeri aduse vieții private

a) intrarea sau rămânerea fără drept în locuință sau luarea din aceasta a oricărui obiect fără acordul celui care o ocupă în mod legal;

b) interceptarea fără drept a unei convorbiri private, săvârșită prin orice mijloace tehnice, sau utilizarea, în cunoștință de cauză, a unei asemenea interceptări;

c) captarea ori utilizarea imaginii sau a vocii unei persoane aflate într-un spațiu privat, fără acordul acesteia;

d) difuzarea de imagini care prezintă interioare ale unui spațiu privat, fără acordul celui care îl ocupă în mod legal;

e) ținerea vieții private sub observație, prin orice mijloace, în afară de cazurile prevăzute expres de lege;

f) difuzarea de știri, dezbateri, anchete sau de reportaje scrise ori audiovizuale privind viața intimă, personală sau de familie, fără acordul persoanei în cauză;

g) difuzarea de materiale conținând imagini privind o persoană aflată la tratament în unitățile de asistență medicală, precum și a datelor cu caracter personal

privind starea de sănătate, problemele de diagnostic, prognostic, tratament, circumstanțe în legătură cu boala și cu alte diverse fapte, inclusiv rezultatul autopsiei, fără acordul persoanei în cauză, iar în cazul în care aceasta este decedată, fără acordul familiei sau al persoanelor îndreptățite;

h) utilizarea, cu rea-credință, a numelui, imaginii, vocii sau asemănării cu o altă persoană;

i) difuzarea sau utilizarea corespondenței, manuscriselor ori a altor documente personale, inclusiv a datelor privind domiciliul, reședința, precum și numerele de telefon ale unei persoane sau ale membrilor familiei sale, fără acordul persoanei căreia acestea îi aparțin sau care, după caz, are dreptul de a dispune de ele.

Limite ale exercitării acestor drepturi

Nu constituie o încălcare a drepturilor la viața privată și la demnitate, atingerile care sunt permise de lege sau de convențiile și pactele internaționale privitoare la drepturile omului la care România este parte (a se vedea art. 8 din CEDO și jurisprudența Curții de la Strabourg).

Exercitarea drepturilor și libertăților constituționale cu bună-credință și cu respectarea pactelor și convențiilor internaționale la care România este parte, nu constituie o încălcare a drepturilor la viața privată și la demnitate (a se vedea art. 10 din CEDO și jurisprudența Curții de la Strabourg).

Prezumția de consimțământ

Când însuși cel la care se referă o informație sau un material le pune la dispoziția unei persoane fizice ori persoane juridice despre care are cunoștință că își desfășoară activitatea în domeniul informării publicului, consimțământul pentru utilizarea acestora este prezumat, nefiind necesar un acord scris.

Respectul datorat persoanei și după decesul său

- Respectul datorat corpului și memoriei persoanei decedate: Persoanei decedate i se datorează respect cu privire la memoria sa, precum și cu privire la corpul său. Memoria persoanei decedate este protejată în aceleași condiții ca și imaginea și reputația persoanei aflate în viață.

- Respectarea voinței persoanei decedate: Orice persoană poate determina felul propriilor funeralii și poate dispune cu privire la corpul său după moarte. În cazul celor lipsiți de capacitate de exercițiu sau al celor cu capacitate de exercițiu restrânsă este necesar și consimțământul scris al părinților sau, după caz, al tutorelui.

În lipsa unei opțiuni exprese a persoanei decedate, va fi respectată, în ordine, voința soțului, părinților, descendenților, rudelor în linie colaterală până la al patrulea grad inclusiv, legătarilor universali sau cu titlu universal ori dispoziția primarului comunei, orașului, municipiului sau al sectorului municipiului București în a

căruia rază teritorială a avut loc decesul. În toate cazurile se va ține seama de apartenența confesională a persoanei decedate.

- Prelevarea de organe, țesuturi și celule umane, în scop terapeutic sau științific, de la persoanele decedate se efectuează numai în condițiile prevăzute de lege, cu acordul scris, exprimat în timpul vieții, al persoanei decedate sau, în lipsa acestuia, cu acordul scris, liber, prealabil și expres dat, în ordine, de soțul supraviețuitor, de părinți, de descendenți ori, în sfârșit, de rudele în linie colaterală până la al patrulea grad inclusiv.

Noi, ca persoane fizice, avem o **capacitate juridică**, în dreptul civil se numește capacitate civilă, acest concept se referă la faptul că noi ca oameni, persoane fizice, suntem “capabili” să intrăm și să participăm într-un raport juridic și să dobândim drepturi și obligații.

Ne punem astfel o nouă întrebare: ce este un raport juridic? Este o relație socială reglementată de o normă juridică. Pentru că vorbim de dreptul civil, trebuie să mergem și mai departe și să înțelegem ce este un raport juridic civil. Raportul juridic civil este un raport care se stabilește între oameni și este reglementat de regulile din dreptul civil.

Spre exemplu, atunci când X încheie cu Y un contract de vânzare-cumpărare a unei mașini/case; când X decedează, iar Z și cu Y, moștenitorii lui X se ceartă în fața notarului pentru împărțirea casei cu piscină; când cumperi de pe internet un produs care se dovedește a fi

defect, etc. Cine și ce ne arată cum trebuie să procedăm ca să rezolvăm problemele? În cazul de față: Codul Civil, regulile și principiile care se regăsesc în acest cod.

Revenind la noțiunea de “**capacitate civilă**” a persoanei fizice, arătăm că aceasta este de două feluri: capacitate de folosință și capacitate de exercițiu.

1) **Capacitatea de folosință**= aptitudinea persoanei de a avea drepturi și obligații civile, această capacitate începe la nașterea persoanei și încetează odată cu moartea ei, prin urmare, aici ne referim doar la drepturile și obligațiile civile, nu la drepturi și obligații în general.

Spre exemplu, dacă eu vând un televizor, am dreptul să primesc banii pentru acel televizor și am obligația să predau bunul cumpărătorului, în acest caz există un drept și o obligație civilă. În schimb, dacă ne referim la dreptul la vot sau la inviolabilitatea domiciliului, acestea nu mai pot fi încadrate în rândul drepturilor civile.

Potrivit Constituției și Codului Civil, deoarece suntem egali, fiecare dintre noi beneficiază de această capacitate de folosință. Nimănui nu-i poate fi negată capacitatea de folosință, însă există cazuri în care capacitatea de exercițiu, pentru anumite persoane și în anumite situații, este limitată.

2) **Capacitatea de exercițiu**= aptitudinea persoanei de a încheia singură acte juridice civile. Spre deosebire de capacitatea de folosință care apare odată cu nașterea persoanei, capacitatea de exercițiu deplină

intervine doar după ce persoana ajunge la vârsta majoratului, în România fiind vârsta de 18 ani.

Cu scopul de a ne proteja de situații în care am putea încheia acte juridice care să ne cauzeze un prejudiciu/o pagubă, în lege sunt prevăzute niște limitări ale acestei capacități de exercițiu, respectiv situații în care persoana fizică nu poate încheia singură anumite acte juridice civile.

Astfel, în funcție de vârsta persoanei sau a stării sale de sănătate mintală, se regăsesc 3 situații distincte.

a) Lipsa capacității de exercițiu

- în cazul minorilor sub 14 ani
- interzisul judecătoresc(persoane care nu au discernământ din pricina faptului că suferă de alienație mintală sau debilitate mintală.)

Aceste persoane au un reprezentant legal, spre exemplu un membru de familie, care incheie acte juridice în numele lor.

Cu toate acestea, legea prevede că există anumite tipuri de acte pe care le pot încheia și astfel de persoane care nu au capacitate de exercițiu deloc. Spre exemplu, actele de dispoziție cu valoare mică, adică achiziționarea unui produs de mică valoare de la magazin, să spunem o pungă de chipsuri, o pereche de pantaloni; acte de conservare, spre exemplu zugrăvirea casei, angajarea unor persoane pentru curățenie.

În cazul minorului, acesta poate să încheie și acte juridice cu privire la munca sa sau la îndeletnicirile sale artistice, dar are nevoie de acordul părinților sau a tutorelui. Spre exemplu: Daria, în vârstă de 12 ani, pasionată de pictură, își vinde pe internet operele de artă realizate, părinții sau tutorele ei vor exercita în numele ei drepturile și obligațiile care iau naștere în urma actelor juridice încheiate, tot ei îi vor gestiona și veniturile obținute din vânzarea acestor tablouri.

În cazul în care persoana sub 14 ani sau interzisul judecătoresc încheie orice alt fel de acte decât cele permise de lege, reprezentantul legal poate să meargă în fața instanței și să ceară anularea actului care este păgubitor.

b) Capacitatea de exercițiu restrânsă

- minorul cu vârsta cuprinsă între 14-18 ani are o capacitate de exercițiu restrânsă.

Spre deosebire de minorul sub 14 ani, după împlinirea acestei vârste, minorul poate să încheie singur anumite acte juridice civile, având doar nevoie de acordul părinților sau a tutorelui, ori autorizarea instanței de tutelă.

Minorul cu capacitate de exercițiu restrânsă poate să încheie singur acte de dispoziție de valoare mică (ex: să cumpere o carte), să încheie un act de administrare care nu îl prejudiază (ex: să-și închirieze trotineta electrică), acte de conservare.

Acesta poate să încheie și acte juridice cu privire la munca sa sau îndeletnicirile sale artistice, dar are nevoie de acordul părinților sau a tutorelui. Reluând

exemplul Dariei, care acum a împlinit vârsta de 16 ani, ea va putea dispune singură de veniturile obținute din vânzarea tablourilor, își va exercita singură drepturile și obligațiile născute în urma activității întreprinse pe internet în scopul vânzării tablourilor, în consecință, va fi ea însăși responsabilă cu livrarea tablourilor și cu încasarea banilor.

În situația în care minorul a încheiat un act juridic civil, fără să aibă acordul părinților sau al ocrotitorului legal, după ce acesta atinge vârsta majoratului poate reveni și poate confirma actul încheiat.

Spre exemplu, Mircea, la vârsta de 17 ani a cumpărat o mașină fără acordul părinților; este un act de dispoziție pe care în mod normal l-ar putea încheia dacă ar fi fost de valoare mai mică, însă pentru că nu cumpără o mașină de jucărie, ci una adevărată, fără să ceară acordul, actul juridic civil pe care Mircea l-a încheiat ar putea fi anulat (cu precizarea că actul încheiat într-o asemenea situație nu este opozabil celorlalți, neputând înmatricula mașina pe numele său). Ajuns la vârsta majoratului, Mircea are posibilitatea să confirme actul încheiat, dacă între timp acesta nu a fost anulat, și să -și înmatriculeze mașina pe numele său.

c) Capacitatea deplină de exercițiu

- apare la împlinirea vârstei de 18 ani
- mai poate interveni, în caz excepțional, în două situații:

- În cazul în care minorul se căsătorește, acesta dobândește capacitate deplină de exercițiu.
- De asemenea, instanța de judecată, doar pentru

motive bine întemeiate (spre exemplu: Andrei se întreține singur, părinții lui fiind mult prea în vârstă nu-i mai pot oferi îndrumare), poate să ofere această capacitate deplină de exercițiu minorului care a împlinit vârsta de 16 ani.

Dreptul la domiciliu și reședință

Cetățenii români au dreptul să-și stabilească sau să-și schimbe domiciliul sau reședința, oriunde pe teritoriul țării sau în străinătate, cu excepția anumitor situații prevăzute de lege. O persoană fizică nu poate avea, în același timp, decât un domiciliu și o reședință, nu mai multe deodată.

1) *Domiciliul* este locul în care persoana fizică declară că își are locuința principală. Stabilirea domiciliului este importantă pentru exercitarea drepturilor și obligațiilor civile ale persoanei.

Domiciliul este de multe ori criteriul în baza căruia se stabilește instanța competentă în a soluționa o cauză; înmânarea citațiilor și a actelor de procedură se face la domiciliul persoanei citate; căsătoria este oficiată de ofițerul de stare civilă din orașul/comuna/satul de unde viitori soși își au domiciliul.

Domiciliul poate fi stabilit în mai multe moduri:

a) voluntar: în acest caz, persoana cu capacitate de exercițiu deplină își alege domiciliul dorit.

b) legal: în cazul persoanelor care nu au capacitate deplină de exercițiu, legea le stabilește domiciliul. (ex: domiciliul minorului este la părinți).

În situația în care părinții nu locuiesc împreună, pentru că au divorțat și nu pot să decidă la care dintre părinți își va avea domiciliul copilul minor, instanța de tutelă, după ascultarea părinților și a copilului (având vârsta de minim 10 ani) stabilește unde va locui acesta. Nu este exclus ca instanța de tutelă să stabilească domiciliul copilului la bunicii săi, la alte rude sau persoane de încredere, în situația în care apreciază că acest lucru este pentru binele copilului.

În cazul minorului care pentru o perioadă temporară sau în mod definitiv nu este sub îngrijirea părinților, domiciliul acestuia va fi la instituția unde a fost plasat sau la familia în a cărei îngrijire a fost dat.

c) profesional: este locul în care o persoană își desfășoară activitatea profesională în cadrul afacerii pe care o conduce.

d) ales: nu este un domiciliu în sine unde locuiește o persoană, este doar un loc indicat de două sau mai multe persoane aflate într-un raport juridic, care doresc ca toate actele care au legatură cu acel raport, să fie expediate la acea adresă. (ex. Un domiciliu ales pentru comunicarea actelor procedurale la sediul avocatului)

2) *Reședința*

- este locul unde persoana fizică își are locuința secundară.

- dacă domiciliul unei persoane nu este cunoscut, reședința poate să țină locul domiciliului.

Codul Civil dispune că persoană fizică poate să aibă un singur domiciliu și o singură reședință. Această interdicție nu înseamnă că persoana fizică poate să aibă doar 2 locuințe, ci faptul că indiferent de numărul de locuințe pe care le deține, doar una dintre locuințe poate fi considerată domiciliu și doar o singură locuință poate fi considerată reședință.

Persoana fizică nu-și poate stabili domiciliul, nici reședința, la două locuințe diferite, ci doar la una.

Pentru a stabili sau a schimba domiciliul, este necesară o declarație personală la organele administrative responsabile cu înregistrarea acestor informații (Registrul Public Comunitar de Evidență a Persoanelor).

Dovada domiciliului și a reședinței se face cu mențiunile cuprinse în cartea de identitate.

Actele de stare civilă

Starea civilă este dreptul persoanei de a se individualiza, în familie și societate, prin calitățile strict personale care decurg din actele și faptele de stare civilă. Prin starea civilă a unei persoane ne raportăm la statul ei social, starea conjugală, filiația și sexul.

Starea civilă se dovedește prin actul de naștere, căsătorie și deces, precum și prin certificatele

de stare civilă eliberate pe baza acestora.

Este important a se face distincția între următoarele 2 concepte:

Actele de stare civilă și certificatele de stare civilă

a) Actele de stare civilă= aceste acte de stare civilă sunt înregistrări autentice ale operațiunii (înregistrări/înscriri al căror conținut este nediscutabil), care servesc ca dovadă pentru constatările stării civile.

b) Certificatele de stare civilă= documentele efective care se eliberează persoanei solicitate cu scopul de a servi drept mijloc de probă (certificat de naștere, deces, căsătorie)

Prin urmare, actul de stare civilă este documentul care se păstrează în cadrul autorității care l-a emis, pe când certificatul de stare civilă, este documentul care se eliberează persoanei, spre a fi folosit cu scopul de a-și dovedi starea civilă actuală.

Actele de stare civilă pot fi anulate, completate sau modificate în cazul în care în ele există erori de redactare sau pur și simplu starea civilă a persoanei fizice s-a schimbat. Aceste operațiuni de anulare, completare sau modificare a actelor se pot efectua doar după ce persoana fizică a obținut o hotărâre definitivă de la instanța judecătorească. Rectificarea actelor de stare civilă se poate face numai după ce primarul de la primăria care păstrează actul de stare civilă își dă acordul (printr-o dispoziție).

Diferență dintre rectificarea actului și modificarea lui se referă la faptul că, atunci când vorbim despre rectificare ne referim la faptul că în act există o eroare care trebuie înlăturată, spre exemplu prenumele persoanei fizice a fost scris greșit, în cazul modificării, nu există o eroare în actul de stare civilă, însă, a intervenit o schimbare în statutul persoanei fizice, spre exemplu, aceasta a divorțat sau și-a schimbat în mod voluntar prenumele.

Există situații, izolate, în care persoană care întocmește actul de stare civilă, ofițerul de stare civilă, să nu aibă această funcție în realitate. În această situație, cu toate că persoana nu deține funcția de ofițer de stare civilă, actul întocmit de acesta va putea fi valabil dacă a fost întocmit în mod corespunzător, așa cum prevede legea și dacă, persoana pentru care actul a fost întocmit nu a cunoscut lipsa competenței.

2. Cartea a II-a “Despre familie”

Logodna. Căsătoria

Logodna este o promisiune între viitorii soți, prin care își promet unul altuia că vor încheia căsătoria. Încheierea logodnei nu este obligatorie, căsătoria putând fi încheiată și în lipsă acesteia.

Pentru ca logodna să fie încheiată în mod

valabil, există niște condiții care trebuie respectate,
și anume:

- să existe consimțământul ambilor logodnici (viitori soți)
- atât bărbatul, cât și femeia să aibă cel puțin 18 ani. Minorul care are cel puțin 16 ani se poate logodi cu acordul părinților.
- nici bărbatul, nici femeia să nu fie deja căsătoriți.
- să nu fie rude în linie dreaptă (părinții, copiii, bunici, nepoți) sau în linie colaterală până la gradul IV(frații și surori, unchi/mătușă, nepot/nepoată, veri primari). Rudele în linie colaterală de gradul al IV lea, adică verii primari, se pot logodi. Logodnă între două persoane, care sunt în același timp și rude în linie dreaptă sau linie colaterală până la gradul IV, este interzisă chiar dacă au devenit rude în urmă adopției, deci nu există o legătură de sânge, chiar și după ce adopția a încetat, logodnă este în continuare interzisă.

Alte interdicții:

- este interzisă logodna între un minor și tutorele său (persoana care se îngrijește de minor).
- este interzisă logodna între un alienat mintal și un debil mintal.
- este interzisă logodna între persoane de același sex.

În cazul în care unul dintre cei doi logodnici nu mai dorește să se căsătorească, acesta nu poate fi obligat să încheie căsătoria.

În cazul în care logodna este ruptă, cadourile primite cu prilejul logodnei trebuie restituite, cu excepția celor de mică valoare. Dacă logodna s-a rupt datorită decesului unuia dintre logodnici, darurile primite nu mai trebuie restituite.

Dacă unul dintre logodnici rupe logodna în mod abuziv (*nu mai are chef*), acesta ar putea fi obligat la despăgubiri pentru cheltuielile deja făcute pentru organizarea căsătoriei (*ce va urma*).

Spre exemplu, dacă X nu mai dorește să se căsătorească; se răzgândește pe ultima sută de metri, după ce totul a fost stabilit și plătit, el/ea va putea fi obligat(ă) să îi plătească lui Y o parte din banii pe care acesta i-a plătit sau pe care urma să-i plătească pentru diverse servicii.

Prejudiciul material pe care cel care rupe logodna îl poate cauza celuilalt privește exclusiv cheltuielile care au un raport direct cu proiectul căsătoriei (îmbrăcăminte specială, anunțuri, meniuri), existând însă și un prejudiciu moral când s-a adus atingere la reputația ori onoarea logodnicului părăsit/înșelat. În această ultima situație, aprecierea îi revine judecătorului.

E bine de știut însă că cel prejudiciat are dreptul la acțiune pentru recuperarea prejudiciului în

termen de cel mult 1 an de la ruperea logodnei, nu mai târziu.

Logodna a primit o reglementare separată prin Noul Cod Civil, legiuitorul preocupându-se de protecția celor care făceau o promisiune de căsătorie și intenționau să și-o respecte.

Căsătoria, pentru a fi considerată valabilă, trebuie să respecte niște condiții de fond (de conținut) și condiții de formă (formalități).

Condițiile de fond ar fi:

- Să existe consimțământul ambilor soți.
- atât bărbatul, cât și femeia să aibă cel puțin 18 ani. Minorul care are cel puțin 16 ani se poate căsători dacă a primit un aviz medical favorabil, cu acordul părinților și al instanței.
- nici bărbatul, nici femeia să nu fie deja căsătoriți.
- să nu fie rude în linie dreaptă (părinți, copii, bunici, nepoți) sau în linie colaterală până la gradul IV(frații și surori, unchi/mătușă, nepot/nepoată, veri primari). Rudele în linie colaterală de gradul al IV lea, adică verii primari, se pot logodii, cu acordul instanței. Logodna între două persoane, care sunt în același timp și rude în linie dreaptă sau linie colaterală până la gradul IV, este interzisă chiar dacă

au devenit rude în urma adopției, deși nu există o legătură de sânge, chiar și după ce adopția a încetat, căsătoria este în continuare interzisă.

- este interzisă căsătoria între un minor și tutorele său (persoana care se îngrijește de minor).
- este interzisă căsătoria între un alienat mintal și un debil mintal.
- este interzisă căsătoria între persoane de același sex. Căsătoriile încheiate între persoane de același sex nu sunt recunoscute în România.

Condițiile de formă:

- viitorii soți trebuie să se informeze reciproc despre starea lor de sănătate despre bolile de care suferă, dacă este cazul (analizele medicale).
- căsătoria trebuie să fie oficiată de către un ofițer de stare , la primăria orașului/comunei/ în care viitorii soți își au domiciliul. Căsătoria se poate oficia la o altă primărie dacă primarul își dă acordul.
- fiecare dintre cei doi va face personal o declarație de căsătorie. În această declarație de căsătorie trebuie să se menționeze că nu există niciun motiv care ar putea împiedica încheierea viitoarei căsătorii (spre exemplu, una dintre persoane este deja căsătorită); fiecare dintre cei doi viitori soți va trebui să menționeze numele de familie pe care dorește să-l poarte în timpul căsătoriei, dar și regimul

matrimonial pe care îl doresc. Numele pe care aceștia și-l aleg poate fi compus din numele celor doi sau pot hotărî să își păstreze numele dinaintea căsătoriei.

Declarația de căsătorie trebuie să fie publicată la sediul primăriei și pe pagina de internet a primăriei. Dacă au trecut 30 de zile de la data la care declarația de căsătorie a fost făcută publică, iar căsătoria nu s-a încheiat, viitori soți trebuie să facă o nouă declarație de căsătorie care va urma să fie publicată. De asemenea, dacă viitorii soți doresc să modifice declarația de căsătorie făcută inițial, trebuie să facă o noua declarație.

- să nu existe opoziție la căsătorie. Orice persoană poate să declare că nu este de acord cu incheierea căsătoriei în cazul în care poate dovedi că există un impediment legal.
- ofițerul de stare civilă să nu aibă motive pentru a refuza să celebreze căsătoria. Dacă cineva se opune căsătoriei sau ofițerul de stare civilă, în urma informațiilor pe care le cunoaște, ajunge la concluzia că respectiva căsătorie nu îndeplinește condițiile prevăzute de lege.
- viitorii soți trebuie să se prezinte la sediul primăriei pentru a-si da consimțământul la căsătorie, în mod public, în prezența a cel puțin 2 martori. Nu vor putea fi considerați martori persoanele incapabile, cei care suferă de anumite deficiențe fizice sau psihice, care nu ar

putea conștientiza ce se întâmplă în jurul lor.

După încheierea căsătoriei în fața ofițerului de stare civilă, acesta întocmește actul de căsătorie pe care îl semnează alături de cei 2 soți și de cei 2 martori. În actul de căsătorie, ofițerul de stare civilă trebuie să menționeze și regimul matrimonial pe care soții l-au ales. Finalul constă în eliberarea certificatului de căsătorie.

În cazul în care anumite condiții stabilite de lege sunt încălcate de către ambii soți sau de către unul dintre ei, căsătoria va fi desființată, considerându-se că nu a fost încheiată niciodată. În funcție de gravitatea încălcării legii, există situații în care căsătoria va fi considerată nulă fără discuții (cu anumite excepții), dar și situații în care, chiar dacă legea a fost încălcată, căsătoria ar putea fi salvată.

Situațiile care intră în prima categorie, cele care constituie încălcări mai grave ale legii:

- Unul sau chiar ambii soți, nu și-au exprimat consimțământul liber la căsătorie.
- Unul dintre soți sau chiar amândoi sunt deja căsătoriți cu alte persoane.
- Cei doi soți sunt rude în linie dreaptă sau în linie colaterală până la gradul IV.
- Unul dintre soți sau amândoi sunt alienați sau debili mintali.
- Unul dintre soți sau amândoi, nu s-au prezentat în persoană, în fața primăriei pentru a-și exprima consimțământul sau căsătoria s-a oficiat fără să fie minim 2 martori prezenți.

Căsătoria încheiată de un minor sub 16 ani va fi considerată nulă, dacă nu există acordul părinților/ocrotitorilor legali. Cu toate acestea, căsătoria ar putea fi valabilă dacă până la rămânerea hotărârii, minorul a devenit major sau dacă soția a născut sau a rămas însărcinată.

În cazul în care căsătoria se încheie pentru alt scop decât cel de a întemeia o familie, se consideră nulă. (Spre exemplu, un cetățean român se căsătorește cu un cetățean italian doar pentru a obține cetățenia italiană, în acest caz, cetățeanul român nu urmărește întemeierea unei familii, ci obținerea cetățeniei italiene.)

Cu toate acestea, la fel ca în situația minorului sub 16 ani, dacă până la rămânerea definitivă a hotărârii, cei doi au început să conviețuiască împreună sau dacă soția a născut sau a rămas însărcinată sau au trecut 2 ani de când s-a încheiat căsătoria, instanța nu va mai desființa căsătoria.

Se poate observa că inclusiv pentru încălcările mai grave a legii, există situații în care legea poate scuza aceste “fărădelegi”, dacă până la urma ajunge să fie împlinit scopul legii.

Situațiile din a două categorii, care presupun încălcări mai puțin grave a legii:

-Căsătoria minorului care a împlinit 16 ani fără să aibă acordul părinților sau a tutorelui și/sau fără acordul instanței poate fi anulată. Cu toate acestea, dacă

minorul a obținut acordul părinților/ a tutorelui și/sau acordul instanței, până la rămânerea definitivă a hotărârii, căsătoria nu va fi desființată.

-Căsătoria încheiată de o persoană care este lipsită de discernământ.

- Căsătoria dintre un minor și tutore.

-În cazul în care unul dintre cei doi soți este constrâns, forțat de către celălalt soț, printr-un comportament violent să încheie căsătoria, instanța poate desființa acea căsătorie. În cazul în care unul dintre soți l-a păcălit pe celălalt cu privire la un anumit aspect, iar drept urmare cel păcălit a fost de acord să încheie căsătoria, instanța poate anula o astfel de căsătorie.

Din căsătorie iau naștere drepturi și îndatoriri ale soților, respectiv:

-Soții hotărăsc de comun acord cu privire la toate aspectele ce privesc căsătoria. Aceștia își datorează reciproc fidelitate, respect și sprijin moral.

-Soții trebuie să locuiască împreună, însă dacă există motive întemeiate, ei pot locui separat.

-Niciunul dintre soți nu poate să interzică celuilalt soț să aleagă o anumită profesie, să-i cenzureze corespondența sau să-i interzică dreptul de a dezvolta relații sociale.

În situația în care, unul dintre cei 2 soți

încheie acte care pun în pericol grav situația familiei, celălalt soț poate cere instanței de judecată ca orice acte cu privire la bunurile lor să fie încheiate doar cu acordul său.

-Fiecare dintre cei doi soți este liber să facă depozite bancare sau să încheie acte de administrare cu alte persoane.

-În cadrul unei căsătorii, soții au dreptul la informare, astfel fiecare dintre ei are dreptul să solicite de la celălalt soț informații despre bunurile pe care le deține, veniturile și datoriile sale. În cazul în care unul dintre soți refuză să ofere aceste informații, fără vreun motiv întemeiat, celălalt soț se poate adresa instanței.

Locuința familială este locuința comună a celor doi soți, sau locuința soțului la care se află copiii. În cazul în care locuința familială este doar în proprietatea unuia dintre soți, acesta nu poate să încheie acte prin care ar afecta folosința locuinței de către restul familiei, fără acordul celuilalt soț. Spre exemplu, X este proprietarul casei în care locuiește cu soția sa Y și cei doi 2 fii ai lor. X se hotărăște să vândă casa unor vecini, însă el nu poate să facă acest lucru fără acordul soției sale Y.

-Niciunul dintre soți nu poate să mute sau să vândă bunurile din locuința familială fără acordul celuilalt soț.

-Soții au obligația de a-și oferi sprijin material unul altuia, fiecare în funcție de posibilități. Este interzis de către lege să se încheie o convenție prin care să se stabilească că doar unul dintre soți va suporta

cheltuielile căsătoriei. Se consideră contribuție la cheltuielile căsătoriei inclusiv creșterea copiilor și munca în gospodărie.

Cei doi soți trebuie să aleagă un regim matrimonial care va governa raporturile dintre cei doi soți cu privire la bunurile pe care le dețin. Acest regim matrimonial pe care îl vor alege poate fi: comunitatea legală, separația de bunuri sau comunitatea convențională. Pentru alegerea separației de bunuri sau a comunității convenționale, se va încheia o convenție matrimonială, un contract. Această convenție se încheie înainte sau în timpul căsătoriei.

În cazul în care soții nu aleg niciun regim, se aplică regimul comunității legale.

Cu ocazia încheierii convenției matrimoniale, soții pot stabili în acest contract că, în ipoteză în care unul dintre soți decedează, soțul care a rămas în viață să primească unul sau mai multe din bunurile deținute împreună de cei doi soți, bunuri care ar fi putut de fapt să revină altor rude, dar datorită acestei înțelegeri, bunul sau bunurile vor reveni soțului supraviețuitor.

Legea spune că această convenție trebuie să fie publicată, astfel, ea va trebui înscrisă în Registrul notarial al regimurilor matrimoniale, în unele cazuri va trebui înscrisă în Cartea Funciară, sau în Registrul Comerțului sau alte registre de publicitate. Este foarte important ca soții să respecte această condiție stabilită de lege pentru a evita unele probleme legale care ar putea apărea.

Regimul comunității legale este un regim, un set de reguli, care se aplică în mod automat atunci când soții nu au ales un alt regim matrimonial; majoritatea căsătoriilor sunt guvernate de acest regim al comunității legale, dar el se poate aplica și dacă a fost ales în mod intenționat de către cei doi soți.

Ca regula de bază, acest regim stabilește că bunurile pe care soții le obțin în timpul căsătoriei vor fi considerate bunuri comune, ambii soți fiind proprietari, deci totul se împarte la 2.

De la această regulă, există excepții, adică anumite bunuri nu vor fi considerate comune, ci vor fi bunuri care vor aparține doar unui singur soț:

- bunurile pe care unul dintre soți le dobândește prin moștenire, în urma decesului unei rude sau dacă primește niște bunuri printr-o donație, acele bunuri vor fi doar ale lui.
- bunurile de uz personal ale soțului(ex: încălțăminte, îmbrăcăminte).
- bunurile deținute de un soț pe care acesta le folosește la locul de muncă, dacă acestea au fost cumpărate de către el, iar nu de firma la care lucrează. Dacă X este angajat la o firmă de construcții, iar instrumentele/aparatele necesare muncii lui au fost cumpărate de către el, și nu de firmă, acelea sunt doar ale lui, nu și ale soției sale.
- dacă unul dintre soți primește un bun sau o sumă de

bani drept premiu sau recompensă, acel bun sau sumă de bani va fi doar a sa.

- în cazul în care unul dintre soți suferă o pagubă și obține o sumă de bani cu titlu de asigurare sau despăgubire, acea sumă de bani este doar a soțului care a suferit prejudiciul.
- dacă soțul vinde un bun al său sau îl schimbă pentru altul, suma de bani obținută sau bunul va fi doar al lui.
- fructele bunurilor proprii. De exemplu, dacă X are o garsonieră (proprietatea sa exclusivă) pe care o da în chirie cuiva, chiria pe care o primește (fructele bunului) îi va reveni doar lui nu și soțului. Tot astfel, dacă Z are o livadă de pomi fructiferi (proprietatea sa exclusivă), toate fructele pe care le va culege vor fi ale sale.

Fiecare dintre soți, poate să facă ceea ce dorește cu bunurile sale proprii, care sunt doar în proprietatea lui, le poate vinde, le poate închiria, etc.

Soțul trebuie să dovedească în cazul în care i se cere acest lucru, că bunul este doar în proprietatea sa, prin orice mijloc de probă, cu acte sau cu martori sau prin orice alt mijloc.

Salariul, pensia sau sumele de bani obținute în urma unei munci intelectuale (scrierea unei cărți, realizarea unei picturi care ulterior a fost vândută), vor fi considerate bunurile comune ale ambilor soți, dacă au fost încasate în timpul căsătoriei.

Oricare dintre soți poate să folosească bunul comun fără acordul celuilalt soț, poate să-l repare, să-l dea în chirie, să-i facă o asigurare în cazul în care se întâmplă ceva cu acel bun. Oricare dintre soți va putea să cumpere un bun care va fi considerat ca fiind al amândurora.

Niciunul dintre soți nu poate să vândă/să distrugă sau să pună ipotecă pe bunul comun al acestora, fără acordul celuilalt soț. În astfel de situații, soțul poate să ceară instanței anularea respectivului contract.

Cei doi soți sunt responsabili împreună pentru cheltuielile ce trebuie făcute în legătură cu bunurile pe care le dețin împreună, orice cheltuieli ale căsătoriei efectuate de oricare dintre cei doi soți, pentru obligațiile pe care le-au contractat împreună.

Regimul separației de bunuri apare foarte bine reglementat prin Noul Cod Civil. Acest regim este diferit față de cel al comunității legale deoarece de această dată soții nu mai au bunuri pe care le dețin împreună, ci fiecare are bunurile lui proprii, chiar dobândite în timpul căsătoriei.

La momentul la care părțile adoptă acest regim, notarul public va face un inventar prin care se vor arăta bunurile proprii ale fiecărui soț. Oricare dintre cei doi soți se poate folosi de bunurile celuilalt dacă o face într-un mod corespunzător și nu cauzează niciun prejudiciu.

Soțul nu va fi ținut responsabil pentru contractele încheiate de celălalt soț.

Cu toate că acest regim presupune că fiecare dintre soți are bunurile proprii, cheltuielile legate de căsătorie și cele pentru creșterea copiilor vor fi plătite de către ambii soți.

S-ar putea spune despre acest regim că ar fi cel mai simplu dintre toate regimurile matrimoniale, întrucât fiecare soț păstrează proprietatea, folosința și administrația tuturor bunurilor sale, având doar obligația de a contribui la sarcinile căsătoriei.

Regimul separației de bunuri prezintă multe avantaje, dar și dezavantaje. Avantajele constau în faptul că prin el soții au o independență patrimonială; fiecare este protejat de creditorii celuilalt, astfel că unul dintre soți nu mai poate fi obligat la plată datoriilor contractate în timpul căsătoriei de către celălalt soț; lichidarea este mult mai simplă, întrucât lipsește masa bunurilor comune, ca atare nu există nici partaj. Este regimul cel mai practic pentru țările unde divorțul este foarte răspândit.

Dezavantajele constau în faptul că dacă nu se stabilește o comunitate de interese între soți, nu s-ar îndeplini nici scopul ideal și moral al căsătoriei.

De asemenea, regimul separației de bunuri este adesea nedrept (*ex. mai ales soția care este casnică și se ocupă de menaj și de creșterea copiilor. În cazul în care ea rămâne văduvă și a fost căsătorită sub*

acest regim, va beneficia de mai puține bunuri decât dacă ar fi fost căsătorită în regimul comunității.)

În cazul unui divorț, situația acesteia poate deveni dramatică, mai cu seamă atunci când s-ar produce după mulți ani de căsnicie, timp în care femeia nu a fost încadrată în câmpul muncii, ci s-a dedicat casei și copiilor. Cu ce se va alege?

Regimul comunității convenționale este asemănător regimului comunității legale, cu diferența că în cadrul acestui regim soțul sau soția doresc că bunurile lor proprii să fie considerate că fiind comune, să aparțină ambilor soți. (ex. Răzvan are o mașină a sa. Acum că s-a căsătorit, dorește ca această mașină să fie și proprietatea soției sale).

Această includere se poate referi și la datoriile unuia dintre soți care mai apoi să devină ale ambilor. Spre exemplu, dacă Andreea a luat singură un credit de la bancă, înainte de a se căsători, acum că este căsătorită și-ar dori ca și soțul ei să plătească ratele împreună cu ea.

Tot prin acest regim al comunității convenționale, soții ar putea stabili că nu vor încheia anumite contracte decât cu acordul ambilor.

Soții pot să includă și o clauză de preciput, adică acea înțelegere în care stabilesc că dacă unul dintre soți moare, cel care supraviețuiește va păstra integral unul sau mai multe bunuri care au aparținut amândurora.

Cu toate că un bun a fost în proprietatea ambilor soți, nu înseamnă automat că dacă unul dintre ei moare, bunul va reveni în întregime celuilalt. Este posibil că parte din acel bun să revină unui părinte sau unuia dintre copii, tocmai din aceste motive este utilă o astfel de înțelegere.

Desfacerea căsătoriei (Divorțul) poate să intervină pentru următoarele motive:

- în cazul în care ambii soți cer divorțul sau doar unul cere, iar celălalt acceptă.
- căsătoria dintre cei doi soți nu mai poate continua din motive întemeiate (*infidelitate, violență, etc*) În astfel de situații divorțul poate fi datorat din vina ambilor soți sau doar din vina unuia. Soțul vinovat pentru desfacerea căsătoriei poate fi obligat să-l despăgubească pe soțul nevinovat.
- dacă unul dintre cei doi soți cere divorțul, după ce au stat separat cel puțin 2 ani. În această situație se va considera vinovat pentru desfacerea căsătoriei cel care cere divorțul, însă, în cazul în care ambii soți sunt de acord, nu se va mai preciza cine a fost vinovat.
- la cererea soțului a cărui stare de sănătate este prea precară pentru a putea continua căsătoria. În această situație nu este necesar să se stabilească cine este vinovat pentru desfacerea

căsătoriei.

Atunci când soții doresc să divorțeze, aceștia au la îndemână 3 posibile proceduri, putând merge doar pe una din ele, cu mențiunea îndeplinirii condițiilor specifice pentru fiecare dintre acestea: divorțul pe cale judiciară (în fața instanței), divorțul pe cale administrativă (în fața ofițerului de stare civilă) sau divorțul prin procedura notarială (în fața notarului).

Până la intrarea în vigoare a Legii nr. 287/2009 privind Codul Civil, procedura divorțului era reglementată pe larg de art. 37 și urm. Codul familiei. Desfacerea căsătoriei se putea realiza: „prin acordul părților, la cererea ambilor soți; atunci când din cauza unor motive temeinice, raporturile dintre soți erau grav vătămate și continuarea căsătoriei nu mai era posibilă; la cererea aceluia dintre soți a cărui stare de sănătate făcea imposibilă continuarea căsătoriei”. Divorțul putea fi pronunțat din vina unuia dintre soți sau din vina ambilor soți.

Prin Noul Cod Civil se reformulează situațiile prevăzute de vechea reglementare și pe care le-am enumerat mai sus, introducând și un nou motiv, respectiv separația în fapt dintre cei doi soți, separație care trebuie să fi durat cel puțin 2 ani (*ex. Maria și Gheorghe hotărâsc că nu se înțeleg și nu mai pot locui sub același acoperiș. Maria se mută la mama ei în august 2015, astfel că din septembrie 2017 unul dintre ei poate să ceară divorțul pe motivul separației în fapt*).

Divorțul pe cale judiciară. Cei doi soți/unul

dintre ei care doresc să divorțeze pot merge pe divorțul pe cale judiciară, caz în care se pronunță instanța. Divorțul poate fi pronunțat indiferent dacă au sau nu copii minori și indiferent de durata căsătoriei.

Divorțul nu va fi admis în cazul în care ambii soți și-au dat acordul, dar unul dintre ei este pus sub interdicție.

Divorțul pe cale administrativă sau procedură notarială

Divorțul pe cale administrativă (în fața ofițerului de stare civilă) se poate realiza **doar dacă cei doi soți nu au copii minori**, indiferent dacă sunt din căsătorie, din afara căsătoriei sau adoptați.

Divorțul pe calea procedurii notariale se poate realiza și **dacă cei doi soți au copii minori, dacă aceștia s-au înțeles deja cu privire la câteva aspecte**, anume: numele de familie pe care copilul îl va purta după divorț, care dintre cei 2 soți va avea grijă de el, unde va fi locuința copilului, contribuția părinților la cheltuielile pentru creșterea și educarea copilului.

Dacă părinții nu s-au înțeles asupra acestor aspecte, divorțul nu se poate realiza în fața notarului, ci trebuie să meargă la instanță.

După ce soții au hotărât că doresc să divorțeze, vor depune împreună o cerere de divorț la notar sau la ofițerul de stare civilă. Soții vor avea la dispoziție 30 de zile pentru a se gândi mai bine la această decizie. După ce termenul de 30 de zile a expirat, dacă soții nu s-au răzgândit și vor în continuare

să divorțeze, ofițerul de stare civilă sau notarul public va elibera un certificat de divorț.

Soții pot să cadă de acord să poarte în continuare numele din timpul căsătoriei, iar dacă nu au făcut o astfel de înțelegere fiecare dintre ei va purta numele avut anterior căsătoriei.

Dacă după divorț, unul dintre soți nu poate să lucreze datorită unei evenimente care a avut loc înainte sau în timpul căsătoriei, va avea dreptul la întreținere din partea celuilalt soț, doar dacă motivul pentru care soțul divorțat nu poate să lucreze, se datorează unei împrejurări care are legătură cu căsătoria.

Spre exemplu, datorită violențelor fostului ei soț, Ana a suferit o lovitură puternică în zona capului, iar din această cauză capacitatea ei de a memora este foarte slabă, iar pregătirea ei profesională și munca ei se bazează pe asta. Din pricina acestui fapt, Anei îi este foarte greu să-și găsească un loc de muncă, astfel că fostul soț va fi obligat să-i acorde întreținere.

Odată cu pronunțarea divorțului, instanța va hotărâ cine va primi custodia asupra copiilor și unde vor locui.

De obicei, instanța stabilește că autoritatea părintească să fie exercitată de ambii părinți, însă, dacă există interese temeinice și este mai bine pentru copii, instanța poate hotărâ ca doar un părinte să exercite autoritatea părintească, iar celălalt părinte să aibă în continuare un cuvânt de spus cu privire la educația și creșterea copilului. Există și situații în care, copii nu vor merge în custodia niciunuia dintre părinți, ci vor fi

plasați la o rudă sau la o altă familie. Chiar dacă copiii au fost separați de părinți, ei au în continuare dreptul să aibă relații personale cu copiii lor.

Instanța va stabili cât va fi contribuția fiecărui părinte pentru cheltuielile legate de creșterea, educarea și pregătirea profesională a copilului.

Noul Cod Civil aduce modificări și în acest domeniu. Dacă prin Codul familiei din 1953 se stabilea valoarea maximă a cuantumului pensiei de întreținere la o treime din venitul net din muncă al soțului obligat, Legea nr. 287/2009 privind Codul Civil limitează valoarea acesteia la o pătrime din venitul net din muncă al soțului obligat.

Mai avem o noutate importantă introdusă prin Noul Cod Civil, și anume, prestația compensatorie. Independent de posibilitatea solicitării unor despăgubiri de la soțul vinovat pentru prejudiciul suferit datorită desfacerii căsătoriei, „in cazul în care divorțul se pronunță din culpa exclusivă a soțului pârât, soțul reclamant poate beneficia de o prestație care să compenseze dezechilibrul semnificativ pe care divorțul l-ar determina în condițiile” sale de viață (ex. Confortul material și moral din timpul căsătoriei). Însă, pentru a se putea acorda o prestație compensatorie, căsătoria trebuie să fi durat cel puțin 20 de ani.

Cu privire la forma prestației compensatorii, dispozițiile noului Cod civil stabilesc că aceasta poate fi reprezentată de o sumă de bani (globală sau o rentă viageră) sau se poate presta în natură (ex. Drept de folosință pe viață asupra unei case). Cazurile legale în care acordarea prestației compensatorii încetează sunt:

decesul unuia dintre soți (foștii soți), recăsătorirea soțului care a beneficiat de prestație.

Sunt reglementate prin Noul Cod și *despăgubiri*, care vor fi acordate soțului nevinovat, indiferent de calitatea pe care o are, reclamant sau pârât și de durata căsătoriei.

De exemplu, Maria și Gheorghe, după 25 de ani de căsătorie au divorțat din cauza infidelității soțului și a jignirilor permanente ale lui Gheorghe la adresa Mariei. Ba mai și ridica mâna la ea câteodată. Maria s-a ocupat în toți anii ăstia de casă și de creșterea și educația copiilor. Gheorghe venea seara la masă și cam atât. Din puținii bani pe care îi puneă Gheorghe pe masă, Maria a crescut 4 copii și i-a trimis la facultate. Casa în care locuiau era parțial moștenire de la părinții lui Gheorghe. Partea surorii lui Gheorghe la moștenire a plătit-o Maria din banii dați de părinții ei, ca să le rămâna toată casa lor.

Odată cu divorțul unde să meargă Maria? A suferit destul... Dacă Gheorghe și-a găsit pe alta și considera că așa-i va fi mai bine, să se ducă... Instanța a hotărât să-i dea Mariei un drept de folosință asupra întregii case pe toată durata vieții ei. În plus, a mai hotărât instanța ca Gheorghe să-i platească Mariei și despăgubiri.

Rudenia. Clasificarea reglementată a stării de rudenie are importanța prin prisma actelor și operațiunilor juridice pe care le încheiem, fie că vrem, fie că nu vrem (ex. în caz de moștenire).

Rudele în linie dreaptă :
copiii și părinții (rude de gradul I),
nepoții și bunicii (rude de gradul II).

Rudele în linie colaterală:
frații (rude de gradul II),
unchiul, mătușă și nepotul (gradul III),
verii primari (gradul IV).

Stabilirea filiației.

Filiația este legătura de sânge dintre un copil și părinții săi, rezultată din concepția și nașterea sa. Filiația este de două feluri: maternă (filiația față de mamă) și paternă (filiația față de tată).

a) Filiația față de mamă rezultă din faptul că ea este cea care a dat naștere copilului.

b) Filiația față de tată (soțul mamei) se stabilește prin prezumția de paternitate. Astfel, se consideră că tatăl copilului născut sau conceput în timpul căsătoriei este soțul mamei.

c) Filiația față de tatăl (din afara căsătoriei) care nu este căsătorit cu mama copilului, se stabilește prin recunoașterea copilului de către tată, ca fiind al său, sau prin hotărâre dată de către instanță.

Filiația copilului se dovedește cu actul de naștere și cu certificatul de naștere eliberat. Pentru copilul conceput de către mamă împreună cu soțul sau, dovadă legăturii de sânge a copilului cu cei doi părinți se face prin actul de naștere și actul de căsătorie al

părinților.

Recunoașterea unui copil de către părinții săi poate fi făcută prin : declarație la serviciul public comunitar local de evidența a persoanelor; prin înscris autentic în fața notarului; prin testament. Prin această recunoaștere mama sau tatăl declară existența legăturii de sânge între ei și respectivul copil.

Minorul care nu este căsătorit și are un copil, poate să facă această declarație de recunoaștere dacă are discernământ la acel moment și poate conștientiza ceea ce se întâmplă.

Orice persoană interesată poate să meargă în instanță să conteste filiația unui copil față de un părinte, în condițiile în care există motive întemeiate pentru a se crede că respectiva persoană nu este părintele copilului. În această situație se va stabili filiația copilului prin certificatul medical constatator al nașterii sau printr-o expertiză medico-legală.

Filiația se mai stabilește și prin instanță, cum ar fi:

- În situația în care tatăl copilului (care nu este căsătorit cu mama sa) nu dorește să-și recunoască copilul că fiind al său, mama lui are posibilitatea să ceară această recunoaștere în instanță. Dacă instanța va stabili că respectiva persoană este tatăl copilului, mama poate să ceară de la acesta să îi plătească o jumătate din cheltuielile nașterii și ale lehzuziei, precum și cheltuielile făcute cu întreținerea ei în timpul sarcinii.

- În situația în care cel care se presupune a fi tatăl copilului infirmă această ipoteză (nu-l recunoaște), acesta poate să meargă în instanță să ceară confirmarea faptului că respectivul copil nu este al său. Această acțiune poate fi făcută și de către mama copilului, de către tatăl biologic al copilului, inclusiv de către copil.

Copilul din afara căsătoriei va avea același statut și aceleași drepturi, precum ale unui copil din căsătorie.

Legătura de filiație și de rudenie se mai poate stabili și prin *adoptie*, o instituție care nu a suferit modificări prin Noul Cod Civil.

Adopția unui copil trebuie să aibă în vedere câteva reguli de bază:

- adopția se va efectua doar dacă este în interesul copilului.
- creșterea și educarea copilului trebuie să se desfășoare într-un mediu familial plăcut.
- creșterea și educarea acestuia se va face ținând cont de originea sa etnică, lingvistică, religioasă și culturală. Astfel, părinții adoptivi nu trebuie să ignore originile copilului și să nu-l educe după principii total opuse celor existente în locul lui de proveniență.

Condițiile adopției:

- Un copil poate fi adoptat până împlinește 18 ani sau până dobândește capacitatea deplină de exercițiu. Excepție: poate fi adoptată și persoana care a împlinit 18 ani sau a dobândit capacitatea deplină de exercițiu, **dacă** în timpul în care a fost minor a fost crescută de către cel care vrea s-o adopte.
- Este interzisă adopția între frați.
- Adopția între soți sau foști soți este interzisă. De asemenea, o persoană nu poate să adopte 2 soți sau 2 foști soți.
- Nu pot adopta persoanele care nu au capacitatea deplină de exercițiu (sub 18 ani), persoanele cu boli psihice sau handicap mintal.
- Cel care dorește să adopte trebuie să fie mai mare decât persoana pe care dorește s-o adopte cu cel puțin 18 ani.
- Adoptatorul trebuie să își permită din punct de vedere financiar să crească copilul și să îndeplinească garanțiile morale.
- Două persoane nu pot să adopte în același timp sau succesiv aceeași persoană, doar dacă sunt căsătorite.

Pentru încheierea adopției este necesar ca următoarele persoane să-și dea acordul: părinții biologici, persoana care va fi adoptată (dacă are minim 10 ani), persoana care dorește să adopte și soțul acesteia.

În cazul în care, părinții biologici refuză să-și dea acordul pentru adopție, instanța poate să nu țină

cont de acest lucru și să fie de acord cu adopția, în cazul în care interesul superior al copilului o cere.

Prin adopție se stabilește o legătură între persoana adoptată și cel care o adoptă, dar și între adoptat și rudele persoanei care adoptă. După ce adopția a fost încheiată, raporturile de rudenie între persoana adoptată și rudele sale biologice, încetează.

Părintele adoptiv are față de copilul adoptat drepturile și obligațiile unui părinte față de copilul sau biologic; nu există nici o diferențiere între un copil adoptat și un copil biologic.

Încetarea adopției:

- *prin desfacerea adopției*
 - a) dacă este în interesul persoanei adoptate
 - b) în cazul în care persoana adoptată a atentat la viața părinților adoptivi sau a rudelor lor, sau

dacă persoana adoptată a săvârșit o faptă penală împotriva părinților adoptivi.

- c) În cazul în care adoptatorul a murit din cauza faptelor persoanei adoptate.
 - d) Persoana adoptată poate cere desfacerea adopției dacă părintele adoptiv a atentat la viața lui sau a săvârșit o faptă penală împotriva sa.
- *prin anularea adopției* (Este nulă adopția făcută de către adoptator cu alt scop decât cel de a ocroti bunăstarea copilului).

Oricare dintre persoanele care și-au dat consimțământul la adopție poate să ceară instanței

anularea adopției în cazul în care a fost mințită de către persoană care dorea să adopte, cu scopul de a fi de acord cu încheierea adopției.

După ce adopția încetează, părinții naturali ai copilului redobândesc drepturile și îndatoririle părintești, iar copilul redobândește numele de familie al părinților biologici, cu excepția cazului în care instanță consideră că acest lucru nu ar fi în interesul copilului și hotărăște să numească o altă persoană care să aibă grijă de el, nu părinții săi biologici.

Autoritatea părintească

Autoritatea părintească reprezintă toate drepturile și îndatoririle pe care părinții le au față de copiii lor în ceea ce privește educația, creșterea și gestiunea bunurilor copiilor. Autoritatea părintească se exercită în mod egal de către ambii părinți, până la data la care copilul dobândește vârsta de 18 ani sau dobândește mai repede de 18 ani capacitatea deplină de exercițiu.

Potrivit art. 397 NCC, regulă o reprezintă exercitarea autorității părintești de către ambii părinți, „afară de cazul în care instanța decide altfel” (art. 397 NCC - Exercițarea autorității părintești de către ambii părinți). Decizia instanței va avea în vedere întotdeauna interesul superior al copilului, urmând a se raporta și la concluziile raportului de anchetă psiho-socială, la învoiala părinților, dacă există și/sau la opinia copilului, dacă acesta are vârsta necesară pentru a putea fi ascultat. Decizia instanței va putea fi însă alta, dacă din

probele administrate în cauză va rezulta că o altă soluție este în interesul superior al copilului.

O altă soluție ar urma să fie reprezentată de situațiile de excepție de la regula sus-menționată, și anume exercitarea autorității părintești de către un singur părinte sau de către alte persoane.

Astfel, există situația exercitării autorității părintești de către un singur părinte, „dacă există motive întemeiate, având în vedere interesul superior al copilului” .

Interesul superior al copilului este urmărit și atunci când există neînțelegeri între părinți asupra modului de îndeplinire a îndatoririlor părintești; în această ipoteză, instanța de tutelă are autoritatea de a decide cu privire la exercițiul drepturilor și îndatoririlor părintești, cu administrarea aceluiași probe: ascultarea părinților, a copiilor (dacă au vârsta necesară pentru a putea fi ascultați), precum și în funcție de concluziile raportului de anchetă socială.

În materia ascultării copiilor, NCC introduce o noutate, în sensul că poate fi ascultat și copilul care nu a împlinit vârsta de 10 ani, dacă instanța de tutelă consideră acest lucru necesar. Mai mult, textul legal impune dreptul copilului de a fi ascultat, precum și importanța opiniilor copilului, raportat la vârstă și gradul său de maturitate.

Părinții au îndatorirea de a crește copilul astfel încât să-i asigure o dezvoltare fizică, mentală, spirituală, morală și socială. Ei sunt obligați să

coopereze cu copilul lor, să dezvolte o relație armonioasă, să îi respecte viața intimă, privată și demnitatea.

Măsurile educative luate de către părinți trebuie să respecte demnitatea copilului. De asemenea, este interzisă aplicarea pedepselor fizice care pot afecta dezvoltarea fizică, psihică și emoțională a copilului.

Părintele minor al copilului are dreptul să se ocupe de creșterea copilului, dar nu poate să-i gestioneze bunurile; pentru aceasta va fi numit un tutore (care poate să fie chiar părintele, însă el trebuie să fie desemnat de către autoritatea tutelară).

Părinții nu pot să-și oblige copilul să îmbrățișeze o anumită religie. De la vârsta de 14 ani, copilul poate să aleagă liber confesiunea religioasă.

Tot de la vârsta de 14 ani, copilul le poate cere părinților să își schimbe felul învățaturii sau al pregătirii profesionale. *In practică nu am întâlnit cazuri în care copilul de 14 ani să spună: vreau să fiu greco-catolic și nu ortodox. Voi ați întâlnit vreun asemenea caz?*

De regulă, după ce iese în lume, după 18 ani, după ce își întâlnește și alesul/aleasa hotărăște în ce direcție religioasă să meargă.

Tatăl și mama au obligația să-i asigure copilului un trai necesar, educația, învățătura și pregătirea profesională.

Dacă minorul ar avea un venit propriu care nu este suficient de mare, părinții sunt obligați să-l susțină

financiar. Părinții trebuie să-și susțină financiar copilul cât timp se află în continuarea studiilor, dar numai până la vârsta de 26 ani, după această vârstă, părinții nu mai au o obligație legală să-l susțină financiar pe copil, dar pot s-o facă dacă doresc.

Asupra bunurilor copilului, părinții nu au niciun drept, ei nu pot folosi bunurile respective, nici nu le pot vinde, dar au obligația să se îngrijească de ele, cât timp copilul este minor.

Autoritățile administrației publice cu atribuții în domeniul protecției copilului pot face o cerere către instanță prin care să ceară decăderea unui părinte din exercițiul drepturilor părintești dacă părintele pune în pericol viața, sănătatea sau dezvoltarea copilului prin aplicarea de rele tratamente, dacă părintele este agresiv și violent, dacă este consumator de alcool sau substanțe interzise, dacă are un comportament abuziv față de copil sau dacă îl neglijează.

Dacă părintele are mai mulți copii, iar el a avut un comportament abuziv sau violent față doar de unul dintre ei, instanța poate să dispună ca părintele să nu-și mai exercite drepturile și îndatoririle de părinte față de toți copiii săi sau doar față de cel a cărui viață a fost pusă în pericol.

Părintele care nu mai are niciun drept părintesc este în continuare obligat să plătească întreținere pentru copilul sau copiii săi.

Instanța poate să redea părintelui drepturile sale părintești dacă s-a corectat și nu mai pune în pericol viața, sănătatea și dezvoltarea copilului.

Obligația de întreținere nu există doar între părinți și copiii lor, ea există și între soț și soție, între rudele în linie dreaptă, între frați și surori (adoptivi sau biologici).

În cazul în care doi soți au un copil, însă copilul este doar al mamei, iar aceasta decedează, tatăl, cu toate că nu este cel biologic, va fi obligat în continuare să întrețină copilul până la vârsta majoratului.

Dacă persoana care întreținea un minor a murit, iar părinții acestuia nu sunt nici ei în viață, moștenitorii celui responsabil cu întreținerea minorului vor continua să îl întrețină pe copil. Această obligație de întreținere încetează în situația în care adopția se desface, iar copilul va trebui să ceară întreținere de la părinții săi naturali.

Are dreptul să primească întreținere doar persoana care nu câștigă suficient din munca sa, ori dacă ceea ce deține nu este suficient pentru a se întreține.

Minorul care muncește, însă ceea ce câștigă nu este suficient, are dreptul la întreținere de la părinții săi.

Nu are dreptul la întreținere persoana care a făcut rău celui ce trebuia să-i plătească întreținere.

O persoană nu va fi obligată să asigure întreținerea cuiva dacă nu are posibilitatea financiară.

Există și o *ordine de plată a întreținerii*:

a) soții și foștii soți.

În cazul în care unul dintre soți va avea nevoie de întreținere, celălalt soț va fi primul obligat să ofere întreținere acestuia.

b) descendentul este obligat la întreținere înaintea ascendentului. Spre exemplu, dacă Maria ar avea nevoie de întreținere pentru că pensia ei este mult prea mică, copilul ei (descendentul) va fi obligat să-i ofere întreținere, iar dacă el nu are posibilitatea financiară, Maria va apela la părinții ei (ascendenții).

c) frații și surorile își datorează întreținere după părinți, însă înaintea bunicilor. Dacă Raul ar avea nevoie de întreținere pentru că salariul lui ar fi mult prea mic, primii obligați să-i ofere întreținere ar fi părinții lui, însă dacă aceștia nu și-ar permite sau poate nu mai sunt în viață, sora lui, Andra, ar fi cea obligată să-i ofere întreținere, iar dacă nici ea nu ar putea, bunicii ar fi cei obligați.

3. Cartea a III-a. „Despre bunuri”

Proprietatea privată. Dreptul la proprietate privată al persoanei este întâi garantat prin Constituție: art.44 al. (2) „Proprietatea privată este garantată și ocrotită în mod egal de lege, indiferent de titular” și are o largă reglementare prin Codul Civil.

Proprietatea privată este dreptul titularului de a poseda, folosi și dispune de un bun în mod exclusiv, absolut și perpetuu, în limitele stabilite de lege.

Dreptul de proprietate se poate dobândi prin convenție (contract), moștenire legală sau testamentară, accesiune, uzucapiune, ca efect al posesiei de bună-credință în cazul bunurilor mobile, prin ocupațiune, tradițiune, precum și prin hotărâre judecătorească.

Proprietatea se poate dobândi prin efectul unui act administrativ (titlu de proprietate).

! In cazul bunurilor imobile dreptul de proprietate se dobândește prin înscriere în cartea funciară, în baza înscrisului autentic notarial (de a cărui înscriere se ocupă notarul public ce a autentificat contractul), a hotărârii judecătorești definitive (*prin care instanța a stabilit, de ex, că proprietatea asupra terenului este a lui Gheorghe și nu a lui Ion și a anulat titlul de proprietate a lui Ion*), a certificatului de moștenitor (tot notarul public transmite cărții funciare spre

însciere) sau în baza unui alt act emis de autoritățile administrative.

Uzucapiunea imobiliară, ca mod de dobândire a dreptului de proprietate, care are la bază o posesie de lungă durată a imobilului, a suferit modificări prin Noul Cod Civil, funcționând diferit, după cum imobilul este sau nu înscris în cartea funciară. Astfel:

- a) pentru imobilul înscris în cartea funciară, s-a redus termenul de la 10 ani la 5 ani în folosul celui care a posedat imobilul;
- b) pentru imobilul neînscris în cartea funciară, s-a redus termenul de la 20 ani la 10 ani în folosul celui care a posedat imobilul;

Accesiunea, ca mod de dobândire a dreptului de proprietate, constă în încorporarea materială a unui lucru mai puțin important într-un lucru mai important, astfel încât, dacă cele două lucruri au aparținut unor proprietari diferiți, proprietarul lucrului mai important va dobândi dreptul de proprietate și asupra lucrului mai puțin important.

Cu respectarea anumitor condiții legale, proprietarul lucrului mai important are obligația să-l despăgubească pe proprietarul lucrului mai puțin important.

Important de știut că această accesiune (alipire) poate fi una naturală (creată de natură: aluviuni, teren lăsat de ape curgătoare sau stătătoare, avulsioni, albiile râurilor, insulele și prundișurile, animalele domestice rătăcite, roiul de albine) sau una artificială (creată de om: construcții, plantații, lucrări).

Chiar dacă nu pare, accesiunea artificială ridică multe probleme. Important este să reținem că *proprietarul terenului devine proprietarul construcțiilor/plantațiilor* realizate pe terenul său chiar dacă nu el este autorul construcțiilor/plantațiilor respective, ci o altă persoană, care le-a realizat *fără* a avea acordul proprietarului terenului.

! Proprietatea asupra unui teren se întinde și asupra subsolului și a spațiului de deasupra terenului, cu respectarea limitelor legale.

Proprietarul poate face, deasupra și în subsolul terenului, toate construcțiile, plantațiile și lucrările pe care le găsește de cuviință, în afară de excepțiile stabilite de lege, și se poate folosi de acestea.

Apele de suprafață și albiile acestora aparțin proprietarului terenului pe care se formează sau curg. Proprietarul unui teren are dreptul de a apropria și de a utiliza apa izvoarelor și a lacurilor aflate pe terenul lui, apa freatică, precum și apele pluviale.

Este important de știut că orice proprietar poate să-și îngrădească proprietatea, iar proprietarii terenurilor învecinate sunt obligați să contribuie la granitire, prin reconstituirea hotarului și fixarea semnelor, contribuind, în mod egal, la cheltuieli.

Un drept de proprietate privată se poate dobândi, dar se poate și *stinge (poate înceta)*, în următoarele moduri:

- prin *pieirea* bunului, nu prin nefolosire. El poate fi însă dobândit de altul prin uzucapiune sau într-un alt mod.
- Proprietarul poate *abandona* bunul său mobil sau poate *renunța*, prin declarație autentică, la dreptul de proprietate asupra bunului imobil, înscris în cartea funciară. Dreptul se stinge în momentul părăsirii bunului mobil, iar dacă bunul este imobil, prin înscrierea în cartea funciară a declarației de renunțare.
- Prin *expropriere*, care se poate face numai pentru o cauză de utilitate publică stabilită potrivit legii, cu justă și prealabilă despăgubire, stabilită de comun acord între proprietar și expropriator. Dacă părțile nu se pot pune de acord asupra cuantumului despăgubirilor, acesta se stabilește prin instanță. *De exemplu, Consiliul Județean decide că pe terenurile lui Ion și Gheorghe trebuie să treacă șoseaua de centură, care nu poate avea alt traseu. În cazul ăsta, Consiliul Județean va emite decizia de expropriere, iar suma de plată cu titlu de despăgubiri pentru expropriere se plătește în contul lui Ion și Gheorghe.*
- Prin *confiscarea* bunurilor destinate sau folosite pentru săvârșirea unei infracțiuni ori contravenții sau cele rezultate din acestea.

Dezmembrămintele (părțile) dreptului de proprietate privată

Nici vechiul, nici Noul Cod Civil nu ne dau o definiție a “dezmembrămintelor”, așa că nu ne rămâne decât să le interpretăm drept „bucăți/părți” din dreptul de proprietate, așa cum le vom explica în cele ce urmează. Aceste părți sunt:

- 1) *dreptul de uzufruct* este un drept de folosință asupra bunului altuia, vremelnic, temporar, durata lui maximă fiind durata vieții beneficiarului (viager). Ex.: *soții Pop au vândut casa lor către fiică și ginere, dar și-au păstrat un drept de uzufruct viager, ceea ce înseamnă că soții Pop vor folosi casa pe toată durata vieții lor.* E doar un exemplu, întrucât uzufructul se poate constitui atât asupra bunurilor imobile, cât și asupra bunurilor mobile.
- 2) *dreptul de uz* este dreptul unei persoane de a folosi lucrul altuia și de a-i culege fructele, numai pentru nevoile proprii și ale familiei sale. Se apropie de uzufruct, însă are o limitare: folosința să fie strict pentru nevoile proprii și ale familiei sale;
- 3) *dreptul de abitație* este un drept în temeiul căruia titularul său poate folosi o locuință, o casă, un spațiu locativ în general, ce aparține unei alte persoane. Dreptul de abitație are o reglementare specială în materia succesiunilor, ca drept al soțului supraviețuitor;
- 4) *dreptul de servitute* este un drept ce se constituie asupra unui imobil pentru utilitatea

altuia.

Prezintă o importanță aici clasificarea servituților în naturale și legale.

Servituțiile naturale ar fi cele care apar în mod natural, firesc: servitutea de scurgere a apelor, servitutea de granituire și de îngrădire a proprietății. Se poate spune că sunt niște obligații firești care se impun proprietarilor vecini pentru o bună-vecinătate, respect reciproc și conviețuire normală în societate.

Sunt considerate *servituți legale*: distanța plantațiilor, distanța și lucrările intermediare pentru anumite construcții, servitutea de vedere, picătura streșinilor, servitutea de trecere, servituțiile aeronautice.

5) *dreptul de superficie* este dreptul de a avea sau de a edifica o construcție pe terenul altuia (deasupra terenului sau chiar în subsolul terenului). Prin acest drept se dobândește o folosință asupra terenului de către proprietarul construcției. Dreptul de superficie se poate constitui pe o durată de cel mult 99 ani.

Stingerea dreptului de superficie. Dreptul de superficie durează în timp, în general, cât există construcția sau lucrarea. El se stinge totuși:.

- a) când construcția sau lucrările au fost desființate sau au pierit în întregime;
- b) când superficiarul a dobândit proprietatea asupra

terenurilor, sau dimpotrivă, proprietarul terenului devine și proprietar al construcției (prin convenție, succesiune, uzucapiune);

c) dacă cei doi vând către o altă persoană atât terenul, cât și construcția, dreptul de superficie se stinge.

Fiducia reprezintă o noutate absolută în dreptul românesc, introdusă prin Noul Cod Civil.

Potrivit prevederilor art. 773 din Noul Cod civil, fiducia este definită ca „operația juridică

prin care unul sau mai mulți constitutori transferă drepturi reale, drepturi de creanță, garanții ori alte drepturi patrimoniale sau un ansamblu de asemenea drepturi, prezente ori viitoare, către unul sau mai mulți fiduciar, care le administrează cu un scop determinat, în folosul unuia sau al mai multor beneficiari.

Fiducia apare ca o operațiune contractuală complexă, un set de raporturi contractuale - transfer de drepturi cu titlu oneros, administrarea unui patrimoniu în folosul beneficiarului.

Prin transmiterea drepturilor spre administrare fiduciarilor se formează o masă patrimonială autonomă, distinctă de celelalte drepturi și obligații din patrimoniile fiduciarilor.

Fiduciar, pot fi instituțiile de credit, societățile de investiții și de administrare a investițiilor, societățile de servicii de investiții financiare, societățile de asigurare și reasigurare, notarii publici și avocații.

Pentru a fi valabilă trebuie să îndeplinească niște condiții de fond, formă și opozabilitate:

- să nu simuleze o liberalitate (donație)

- să fie încheiată în formă autentică
- să se înregistreze în registrul fiduciilor (arhiva de garanții reale mobiliare)
- să se depună la organul fiscal competent

Fiducia este aplicabilă, de exemplu, în cazul în care o persoană moștenește un imobil, dar nu dispune de capacitatea necesară (fie din cauză că este minor, fie că nu are cunoștințe în materie) de a-l administra.

De exemplu dacă o societate comercială, din categoria celor care pot avea calitatea de fiduciar, dorește să dezvolte o afacere, prin contractul de fiducie poate să diminueze semnificativ costurile intermediare, pe care le-ar avea atunci când ar fi nevoită să constituie o societate comercială distinctă.

În ciuda reglementării, fiducia rămâne încă un teritoriu nebătătorit, ce mai are nevoie de timp ca să fie cunoscută.

Administrarea bunurilor altuia este o altă noțiune introdusă pentru prima dată în dreptul românesc prin Noul Cod Civil. Aici nu vorbim de cazul administratorilor societăților comerciale, pentru că acestora le sunt aplicabile regulile Legii speciale 31/1990 a societăților comerciale.

Codul Civil face vorbire despre două modalități de administrare a bunurilor altuia: *administrarea simplă*, când administratorul trebuie să acționeze în vederea conservării bunurilor și astfel încât acestea să fie folosite pentru destinația lor obișnuită, respectiv *administrarea*

deplină, când administratorul, pe lângă conservarea bunurilor ce îi sunt încredințate, are și obligația de a le exploata într-un mod profitabil beneficiarului, astfel încât să asigure sporirea patrimoniului acestuia (să-i aduca profit).

Indiferent de regimul de administrare, simplă sau deplină, Noul Cod Civil administrarea bunurilor altuia dă dreptul administratorului de a încheia acte de dispoziție cu privire la bunurile încredințate. Desigur, în cazul administrării simple, beneficiarul va trebui să își dea acordul pentru încheierea actelor de dispoziție respective; cu toate acestea, chiar și în cazul administrării simple, administratorul va putea să dispună de bunurile care sunt supuse deprecierei, sau cu privire la care există pericolul pieririi imediate (*fructele pomilor fructiferi trebuie vândute repede*). Pentru a putea încheia acte juridice de dispoziție (*de vânzare*) în numele și pe seama beneficiarului, administratorul trebuie să fie valabil împuternicit prin contractul de administrare, care va trebui încheiat cu respectarea cerințelor de formă necesare pentru încheierea valabilă a actelor de dispoziție.

Administrarea simplă permite administratorului să îndeplinească acte de conservare cu privire la bunurile încredințate, să le exploateze potrivit destinației lor, dar și să exercite drepturile aferente acestor bunuri. În cazul în care se optează pentru administrarea deplină, puterile acordate administratorului sunt mult mai largi, acesta având dreptul să efectueze orice formă de investiție considerată necesară sau utilă, precum și orice acte de dispoziție cu titlu oneros cu

privire la bunurile date în administrare.

Având în vedere drepturile administratorului bunurilor altuia în cazul administrării depline, ar fi bine să fie utilizate serviciile unui profesionist.

Exemplele cele mai la îndemână de „administrare a bunurilor altuia” ar fi reprezentate de:

- instituția tutelei minorului- se prevede că tutela se exercită numai în interesul minorului atât în ceea ce privește persoana, cât și bunurile acestuia. Administrarea bunurilor minorului se va face conform art. 142 care menționează că tutorele are îndatorirea de a administra cu bună-credința bunurile acestuia, acționând în calitate de administrator însărcinat cu simpla administrare.
- art. 164 din noul Cod civil, *„persoana care nu are discernământul necesar pentru a se îngriji de interesele sale, din cauza alienației ori debilității mintale, va fi pusă sub interdicție judecătorească”*, caz în care va fi instituită tutela. În această situație, legiuitorul român prevede în art. 171 că, în măsura în care legea nu prevede altfel, se vor aplica regulile referitoare la tutela minorului care nu a împlinit vârsta de 14 ani
- În domeniul succesiunilor, legatul este considerat de legiuitorul român, un model de administrare a bunurilor altuia.

Cartea funciară

Publicitatea imobiliară (opozabilitatea față de terți, *adică să știe toată lumea cine este proprietarul casei sau terenului*) se îndeplinește pe tot teritoriul țării prin înscrierea în cartea funciară a dreptului de proprietate și a celorlalte drepturi reale care se transmit/ se constituie/ se modifică/ se sting/ se radiază, ca urmare a actelor și faptelor juridice referitoare la un bun imobil.

În cartea funciară se mai înscriu/radiază și alte raporturi juridice, drepturi personale, interdicții, incapacități și litigii în legătură cu bunul imobil.

Până când cineva interesat aduce o probă contrară, cartea funciară dovedește existența dreptului real înscris, în folosul persoanei care a dobândit sau constituit cu bună-credință un drept real imobiliar.

Cartea funciară se deschide la cerere, pe baza documentației cadastrale și a actului juridic prin care s-a constituit sau s-a transmis dreptul de proprietate.

Evidențele de cadastru și publicitate imobiliară sunt ținute în funcție de fiecare imobil, iar numărul cadastral este identificatorul unic. Încheierea de carte funciară reprezintă materializarea publicității imobiliare făcute acestuia de către proprietarul său.

Evidența imobilelor este ținută în funcție de numerele unice de identificare atribuite, nu în funcție de numele proprietarului. Așa se făcea în sud, până când și-au dat seama că sistemul nostru este mai bun și sigur și s-a aplicat sistemul nostru în toată țara.

Instituția care ține evidența acestor baze de date este Autoritatea Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară (ANCP), reprezentată la nivel local de Oficii.

În conformitate cu prevederile Legii Cadastrului și Publicității Imobiliare nr. 7/1996, republicată, „orice persoană poate cerceta cartea funciară și celelalte evidențe care alcătuiesc registrul cadastral de publicitate imobiliară, cu excepția evidențelor ce privesc securitatea națională”.

4. Cartea a IV-a. „Despre moștenire și liberalități”

Potrivit art. 955 alin. (1) din noul Cod civil., patrimoniul succesoral „se transmite prin moștenire legală, în măsura în care cel care lasă moștenirea nu a dispus altfel prin testament”.

Momentul deschiderii moștenirii coincide cu momentul morții persoanei care lasă moștenirea.

Stabilirea momentului exact al deschiderii moștenirii prezintă importanță juridică, întrucât în funcție de acest moment se determină sfera persoanelor chemate la moștenire, în temeiul legii sau

în baza unui testament; capacitatea lor succesorală și drepturile ce li se cuvin asupra moștenirii. De la acest moment curge și termenul de 1 an de acceptare a succesiunii.

Locul deschiderii moștenirii este cel al ultimului domiciliu al defunctului, indiferent dacă acesta corespunde sau nu cu locul decesului.

Cel care pretinde moștenirea poate dobândi vocație succesorală prin lege (dacă nu s-a lăsat testament) sau prin testamentul lăsat de cel decedat.

Moștenirea legală

Prin efectul legii, acest tip de moștenire oferă unele drepturi importante soțului rămas în viață, copiilor sau altor categorii de rude ale celui decedat.

Moștenitorii legali sunt **soțul supraviețuitor, descendenții** (copiii defunctului, copiii copiilor acestora,) **ascendenții** (părinții, bunicii) și **colateralii până la gradul al patrulea inclusiv**.

Definiție: **clasa de moștenitori** este categoria de rude care, în mod colectiv, exclude de la moștenire o altă categorie de rude ori este exclusă de cea din urmă.

Clasa I - clasa descendenților în linie dreaptă: fiii, nepoții, strănepoții, etc.

Clasa a II-a - clasa ascendenților privilegiați (părinții defunctului) și a colateralilor privilegiați (frații și surorile defunctului și descendenții lor până la gradul al IV-lea inclusiv).

Clasa a III-a - clasa ascendenților ordinari (bunicii, străbunicii etc.)

Clasa a IV-a - clasa colateralilor ordinari - unchii, mătușile, verii primari și frații/surorile bunicii defunctului.

Ordinea la moștenire:

Clasa I (dacă există, înlătură celelalte clase de la moștenire),

Clasa a II-a (vine la moștenire numai dacă nu există rude din clasa I sau cele existente nu pot sau nu vor să vină la moștenire),

Clasa a III-a (vine la moștenire numai dacă nu există rude din clasele I și II sau cei existenți nu pot sau nu vor să vină la moștenire),

Clasa a IV-a (vine la moștenire numai dacă nu există rude din primele 3 clase).

Soțul supraviețuitor nu face parte din nicio clasă, astfel că el nu înlătură o clasă, însă nici nu poate fi înlăturat de la moștenire.

Rudele de grad mai apropiat înlătură de la moștenire pe cele mai îndepărtate în grad. Rudele de același grad și clasă vor împărți moștenirea în mod egal.

Reprezentarea succesorală dă dreptul unui

moștenitor legal de un grad mai îndepărtat, numit reprezentant, care urcă în locul și gradul ascendentului sau numit reprezentat, pentru a culege partea din moștenire ce i s-ar fi cuvenit acestuia dacă nu ar fi fost nedemn față de defunct sau decedat la data deschiderii moștenirii. Poate fi reprezentat atât ascendentul decedat, cât și ascendentul nedemn față de defunct (indiferent dacă este decedat sau în viață).

Există o excepție: descendenții de frați sau surori pot fi reprezentați numai până la al patrulea grad inclusiv, întrucât moștenirea în linie colaterală este admisă numai până la acest ultim grad.

Rudenia este în linie colaterală atunci când rezultă din faptul că mai multe persoane au un ascendent comun. Se stabilește după numărul nașterilor, urcând de la una dintre rude până la ascendentul comun și coborând de la acesta până la cealaltă rudă; frații sunt rude de gradul al II-lea, unchiul/mătușa și nepotul sunt rude de grad III, verii primari sunt rude de grad IV.

Frați consagvini (consangeni) - frați cu defunctul numai după tată, indiferent dacă sunt din căsătorii diferite, din afara căsătoriei sau din adopția făcută numai de tată.

Frați uterini - frați cu defunctul numai după mamă, indiferent dacă provin din căsătorii diferite, din afara căsătoriei sau din adopția cu efecte depline.

Reguli aplicabile clasei I de moștenitori

Descendenții defunctului înlătură moștenitorii din celelalte clase (art. 975 C. civ.)

Dacă vin singuri la moștenire - descendenții au dreptul la întreaga moștenire. De exemplu: 3 descendenți vor moșteni 33.3% fiecare, până la concurența masei succesoriale de 100%.

În concurs cu soțul supraviețuitor, moștenitorii din clasa I vor culege 3/4 din moștenire, restul de 1/4 revenind soțului supraviețuitor.

Dacă descendenții de grad II și următoarele vin la moștenire prin reprezentare, împărțea se face pe tulpini și subtulpini, principiul egalității aplicându-se numai între ramurile din aceeași tulpină.

De exemplu: dacă 2 nepoți, rude de gradul II cu defunctul, vin la moștenire ca reprezentanți ai fiului defunctului, aceștia împreună vor culege partea de moștenire care ar fi revenit reprezentatului (fiului defunctului). În cazul în care defunctul lasă în urma sa 1 fiu în viață și 2 nepoți ai celui alt fiu decedat, fiul decedat va fi reprezentat de către cei 2 copii ai săi (nepoții defunctului), care vor culege împreună 50% din moștenire, iar fiul în viață al defunctului va culege și el 50% din moștenire.

Descendenții pot veni la moștenire în nume propriu sau reprezentare, fiind moștenitori rezervatari, sezinari și obligați la raportul donațiilor pe care defunctul le-a făcut în favoarea lor.

Reguli aplicabile clasei a II-a de moștenitori

Art. 976 alin. (1) C. civ. - dacă defunctul nu are descendenți sau cei existenți nu îndeplinesc condițiile necesare pentru a moșteni sau nu vor să vină la moștenire, legea cheamă la succesiune rudele care fac parte din clasa a II-a de moștenitori legali.

Este clasă mixtă: a ascendenților privilegiați și a colateralilor privilegiați.

Ascendenții privilegiați

Dacă sunt chemați numai ascendenții privilegiați (tatăl și mama) moștenirea se împarte în *mod egal*, în funcție de numărul acestora. Astfel, dacă vine un singur ascendent, acesta va culege întreaga masă succesorală. Dacă vin amândoi, aceștia vor culege câte **50%** fiecare.

Dacă ascendenții privilegiați vin în concurs cu colateralii privilegiați:

- dacă este un singur părinte, acesta va primi **1/4**, restul de **3/4** revenind colateralilor privilegiați;
- dacă sunt ambii părinți, ei vor primi **1/2** (câte **1/4** fiecare), restul de **1/2** revenind colateralilor privilegiați.

Dacă soțul supraviețuitor vine în concurs și cu ascendenții privilegiați și cu colateralii privilegiați, indiferent de numărul lor, soțul supraviețuitor va culege 1/3 din moștenire.

Dacă soțul supraviețuitor vine în concurs numai cu ascendenții privilegiați sau numai cu colateralii privilegiați, indiferent de numărul lor, acesta va culege 1/2 din moștenire.

Ascendenții privilegiați și colateralii privilegiați pot veni la moștenire numai în nume propriu, nu și prin reprezentare, sunt moștenitori rezervatari și sezinari.

Colateralii privilegiați sunt frații și surorile defunctului și descendenții acestora până la gradul al IV-lea inclusiv (nepoții și strănepoții de frate/soră).

Dacă vin singuri la moștenire, colateralii privilegiați culeg **100%** din moștenire;

Excepție: în cazul în care colateralii privilegiați sunt rude cu defunctul pe linii colaterale diferite, moștenirea sau partea din moștenire ce li se cuvine se împarte, în mod egal, între linia maternă și cea paternă (art. 981 alin. 3 C. civ.).

Astfel, dacă la moștenire vin frați din căsătorii diferite, moștenirea se va împărți pe *linii*, frații buni vor lua o parte mai mare decât frații consangvini sau uterini (art. 981 alin. 4 C. civ.). Frații buni vin la moștenire în ambele linii, cei consangvini numai în linia paternă, iar cei uterini numai în linia maternă.

Aceste reguli se aplică și în situația în care descendenții din frați și surori vin la moștenire prin reprezentare sau prin valorificarea unui drept succesoral propriu.

Ex. - împărțire pe linii: A decedează și lasă moștenitori un frate bun B, un frate consangvin C și un frate uterin D. Moștenirea lui A se va împărți astfel: $1/2$ pentru linia paternă și $1/2$ pentru linia maternă. Întrucât B este frate bun, el moștenește în ambele linii câte $1/4$ în fiecare linie și deci va culege $1/2$ din moștenire; C și D vor moșteni fiecare în linia sa, paternă sau maternă, și vor culege câte $1/4$ din moștenire.

Colateralii privilegiați pot veni la moștenire numai în nume propriu, însă descendenții lor pot veni la moștenire și prin reprezentare; nu sunt moștenitori rezervatari, ori sezinari și nu sunt obligați la raportul donațiilor.

Reguli aplicabile clasei a III-a de moștenitori

Operează în cazul în care nu există moștenitori din primele două clase, ori cei existenți nu pot sau nu vor să vină la moștenire: bunicii, străbunicii, etc.

Ordinea venirii la moștenire:

Sunt chemați în ordinea gradelor de rudenie, astfel că bunicii înlătură de la moștenire pe străbunici. Se aplică principiul egalității în cazul chemării la moștenire a ascendenților ordinari de grad egal.

În concurs cu soțul supraviețuitor, acesta din urmă va culege o cotă de $3/4$, iar ascendenții ordinari vor culege restul.

Pot veni numai în nume propriu, nu sunt moștenitori rezervatari, sunt moștenitori sezinari.

Reguli aplicabile clasei a IV-a de moștenitori

Sunt: unchii, mătușile, verii primari și frații sau surorile bunicilor defunctului.

Operează în cazul în care nu există moștenitori din primele trei clase, ori cei existenți nu pot sau nu vor să vină la moștenire. Pot veni la moștenire numai până la al IV-lea grad inclusiv.

Colateralii ordinari vin la moștenire în ordinea gradelor de rudenie: unchii și mătușile (gr. III) înlătură de la moștenire pe verii primari și pe fratele sau sora bunicilor defunctului (gr. IV). Între aceștia se aplică principiul egalității dacă sunt de același grad.

Dacă nu există unchi sau mătuși, verii primari și unchiul împart moștenirea în mod egal.

Dacă este chemat și soțul supraviețuitor, acestuia i se cuvine o cotă de $\frac{3}{4}$, restul fiind împărțit între colateralii ordinari.

Pot veni la moștenire numai în nume propriu, nu sunt moștenitori rezervatari, sezinari și nu au obligația de raport al donațiilor.

Exemple:

Defunctul a avut doi frați, ambii nedemni (X1 și X2), de la unul dintre frați rămânând un nepot (NX1),

iar de la celălalt frate alt nepot (NX2) și trei strănepoți (SNX1, SNX2 și SNX3) aparținând unui alt nepot precedat (NX3).

Dacă reprezentarea operează, atunci moștenirea se va împărți mai întâi pe tulpini (adică în două părți egale), iar partea cuvenită tulpinii ce i-ar fi revenit lui X2 se va împărți la rândul ei în două părți egale, corespunzătoare numărului de subtulpini pe care le-a produs.

În aceste condiții, nepotul de frate NX1 va culege o jumătate din moștenirea defunctului, NX2 o pătrime, iar cei trei strănepoți de frate vor dobândi fiecare câte o doisprezecime ($1/4 : 3 = 1/12$) din succesiune.

Atunci când soțul supraviețuitor vine în concurs cu un descendent (clasa I) exheredat, care are dreptul la rezerva legală, și cu moștenitori din clasa a II-a, care au dreptul la restul moștenirii, cota succesorală a soțului va fi de $1/4$, adică va fi calculată numai în raport de clasa I de moștenitori, ca și cum soțul ar veni în concurs numai cu această clasă.

Trebuie să precizăm că prin Noul Cod Civil s-au adus importante modificări în privința moștenirii legale.

Dacă prin Codul Civil de la 1864, moștenirea se transmitea sub beneficiu de inventar numai pentru stat (în cazul moștenirilor vacante, unde nu existau alți moștenitori) și pentru minor, legiuitorul a înțeles prin Noul Cod Civil să aducă o echitate, apreciind că toți

moștenitorii trebuie să preia moștenirea sub beneficiu de inventar.

Ce înseamnă, în fapt, acest beneficiu de inventar? Înseamnă că moștenitorul răspunde pentru datoriile defunctului numai în limita valorii bunurilor pe care le dobândește de la defunct.

Anterior, prin Codul Civil de la 1864, moștenitorii răspundeau și cu agonișeala lor pentru datoriile defunctului, ceea ce apărea cam nedrept.

Donația

Spre deosebire de Codul civil de la 1864, textul normativ al Codului civil nou prevede, în mod expres, intenția de a transmite cu titlu gratuit ca fiind cel mai important aspect al contractului de donație.

Astfel că trebuie întrunite, în mod cumulativ, două elemente:

- Să existe intenția de a gratifica (de a da cu titlu gratuit).
- Să aibă loc o micșorare a patrimoniului dispunătorului, în favoarea gratificatului, transmitând , așadar, un drept de proprietate, un drept de creanță, fără a exista o contraprestație realizată.

Donația este un contract, nu un act juridic unilateral, chiar dacă așa ar parea.

Manifestarea de voință a donatarului (a celui care primește) se împletește cu manifestarea de voință a donatorului (a celui care oferă).

Donația cu sarcină reprezintă o excepție de la regula generală, efectele sale fiind diferite față de donația simplă.

Regula o reprezintă faptul că donatorul are obligația de a transmite dreptul de proprietate cu titlu gratuit, fără a exista o contraprestație (o plată) din partea beneficiarului, cu excepția donației cu sarcină.

Contractul de donație nu dă naștere vreunei obligații în sarcina donatarului, însă în sarcina acestuia se naște o obligație morală, de recunoștință față de donator și, în ipoteza în care această îndatorire nu este respectată, poate să intervină sancțiunea revocării donației pentru ingraturine, pentru nerecunoștință în conformitate cu articolul 1023 din Codul civil.

Donația cu sarcină poate consta în plata unei rente viagere pe perioada vieții donatorului sau prestarea întreținerii în favoarea acestuia sau a unui terț: obligațiile donatarului sunt ținute de durata vieții beneficiarului sarcinii, în cazul întreținerii, de nevoile concrete ale întreținutului.

Donația se încheie în formă autentică (în fața notarului obligatoriu), sub sancțiunea expresă a nulității, cu excepția darurilor manuale, a donațiilor deghizate și a darurilor indirecte.

Contractul cu titlu gratuit al donației presupune transferul dreptului de proprietate, care operează din momentul realizării acordului de voințe, pentru perfectarea contractului.

Potrivit art. 1020 din Codul Civil donația poate fi revocată pentru ingratitude ; pentru neexecutarea fără justificare a sarcinilor la care s-a obligat donatarul.

Revocarea pentru ingratitude și pentru neîndeplinirea sarcinilor nu operează de drept. Promisiunea de donație se revocă de drept dacă anterior executării sale se ivește unul dintre cazurile de revocare pentru ingratitude prevăzute la art. 1023 Cod Civil. De asemenea, promisiunea de donație se revocă de drept și atunci când, anterior executării sale, situația materială a promitentului s-a deteriorat într-o asemenea măsură încât executarea promisiunii a devenit excesiv de oneroasă pentru acesta ori promitentul a devenit insolubil.

Potrivit art.1023 donația se revocă pentru ingratitude în următoarele cazuri:

- a) dacă donatarul a atentat la viața donatorului, a unei persoane apropiate lui sau, știind că alții intenționează să atenteze, nu l-a înștiințat;
- b) dacă donatarul se face vinovat de fapte penale, cruzimi sau injurii grave față de donator;
- c) dacă donatarul refuză în mod nejustificat să asigure alimente donatorului ajuns în nevoie, în limita valorii actuale a bunului donat, ținându-se

însă seama de starea în care se află bunul la momentul donației.

Moștenirea testamentară

Prin testament defunctul își exprimă cea din urmă dorință. Însă, întocmirea unui astfel de act, precum și aplicarea dispozițiilor sale pun în dificultate pe cei care se confruntă cu asemenea situații.

Potrivit Codului Civil, orice persoană este capabilă de a face testament, atât timp cât legea îi permite, condițiile de fond pentru a încheia un astfel de act referindu-se la capacitatea de a contracta, consimțământ, un obiect determinat și o cauză licită (morală).

Prin testament se poate dispune fie de o parte din moștenire, fie de întreaga moștenire.

Cele mai folosite forme de testament sunt testamentul autentic (notarial) și testamentul olograf (scris în întregime, semnat și datat de mâna testatorului).

“Testamentul autentic este de departe varianta cea mai sigură și cea mai eficientă pentru a asigura punerea în practică a dispozițiilor de ultima voință ale testatorului. În primul rând pentru că încheierea la notar conferă prezumția existenței discernământului și a consimțământului valabil exprimat al testatorului (până la înscrierea în fals), astfel încât testamentul autentic este mai greu de atacat”.

Prin Noul Cod Civil s-a reglementat și testamentul persoanei surde, nevăzătoare, cu alte deficiente fizice sau analfabete și cu privire la martorii testamentului. Totodată, se recunosc testamentele asimilate cu cele autentificate notarial, cum ar fi cele autentificate de secretarul primăriei sau cele întocmite în situații excepționale, însă cu un termen de valabilitate scurt al acestora.

Se recunoaște, de asemenea, dreptul testatorului de a revoca oricând, orice dispoziție inclusă în testament sau testamentul integral, inclusiv prin întocmirea unui nou testament sau prin distrugerea înscrisului în care se cuprinde dispoziția testamentară.

Se recunoaște și capacitatea minorului de a testa (de a întocmi testament), odată cu atingerea vârstei de 16 ani, fără consimțământul părinților.

! Prin testament se poate transmite moștenirea cu respectarea rezervei succesoriale.

Ce este rezerva succesorală?

Rezervă succesorală este partea din bunurile moștenirii la care moștenitorii rezervatari au dreptul în virtutea legii, chiar împotriva voinței defunctului, manifestată prin liberalități ori dezmoșteniri.

Cu alte cuvinte, rezervă succesorală este partea din moștenire care se cuvine, în temeiul legii, moștenitorilor rezervatari și de care defunctul nu putea dispune prin liberalități ori dezmoșteniri.

Fiind o parte a moștenirii care se atribuie moștenitorilor rezervatari, rezerva poate fi pretinsă numai de cei care vin efectiv la moștenire, respectiv îndeplinesc condițiile necesare pentru această (au capacitate succesorală, vocație concretă la moștenire, nu sunt nedemni) și acceptă moștenirea. De *exemplu*, dacă un părinte are mai mulți copii și decide ca unui copil A să nu îi lase niciun bun din moștenirea sa, bunurile respective fiind donate/lăsate prin testament celorlalti copii, B și C, acest lucru este posibil numai pentru partea care nu încalcă rezerva succesorală a lui A.

Noul Cod civil a adus un important element de noutate prin reglementarea instituției rezervei succesorale. Astfel, art. 1088 din noul Cod civil arată că rezerva succesorală a fiecărui moștenitor rezervatar este de jumătate din cota succesorală.

5. Cartea a V-a. “Despre obligații”

În acest capitol ne vom referi, cu precădere la contractul de vânzare, care se încheie în mod uzual.

Contractul de vânzare-cumpărare imobil

Contractul de vânzare-cumpărare pentru un apartament/casă/teren se încheie în fața notarului public.

De menționat că poate exista și un **antecontract de vânzare-cumpărare**, astfel că cele două părți încheie o promisiune scrisă (la notar, de preferat) cu privire la intenția lor de vânzare-cumpărare.

Cumpărătorul plătește un avans cu titlul de arvună. În antecontract se precizează această sumă primită de vânzător, precum și diferența de bani (inclusiv modalitatea de plată) și termenul până la care se va face plata integrală.

În antecontractul de vânzare-cumpărare se vor menționa și clauzele penale stabilite de comun acord, în cazul în care părțile nu își respectă promisiunile (de a vinde, respectiv de a cumpăra).

În privința actelor, vânzătorul va prezenta buletinul, actul de proprietate al imobilului (potrivit modalității de dobândire prin: cumpărare, moștenire, donație) și extrasul de carte funciară pentru informare (se completează o cerere tip și notarul îl obține).

Cumpărătorul va prezenta doar buletinul (cartea de identitate) și va preciza statusul său civil (căsătorit, necăsătorit, văduv, divorțat). În ipoteza în care este căsătorit, se va verifica și regimul matrimonial.

Vânzătorul are două obligații principale: predarea imobilului și garantarea împotriva oricăror evicțiuni și vicii ascunse (îl asigură pe cumpărător de folosirea în mod liniștit a imobilului).

Pentru ca predarea (vânzarea) imobilului să poată avea loc, vânzătorul va prezenta o serie de acte:

- actul de identitate;
- act de proprietate asupra imobilului (cum l-a dobândit: prin contract de vânzare-cumparare, hotărâre judecatorească, testament, certificat de mostenitor)
- certificat fiscal -de la Primărie- are scopul de a demonstra că proprietarul este cu plățile impozitelor la zi;
- documentație cadastrală (cadastru și întabulare) -cuprinde măsurătorile și datele tehnice ale imobilului;
- extras de carte funciară (situația juridică a imobilului) - se obține de biroul notarial de la Oficiul de Cadastru și Publicitate Imobiliară (OCPI), la cererea vânzătorului. Acest extras de carte funciară are menirea de a confirma că vânzătorul este real, că imobilul are datele pe care le-a comunicat vânzătorul; că nu are sarcini (ipoteci)
- certificat de performanță energetică - se eliberează de un auditor energetic pentru clădiri, atestat

- adeverința eliberată de la asociația de proprietari (în cazul apartamentelor)- care atestă lipsa datoriilor la plata întreținerii
- ultimele facturi ale utilităților (cu excepția terenurilor)

Cumpărătorul are ca obligație plata prețului, deci este răspunzător de costurile de cumpărare:

- Taxe notariale
- Taxa de întabulare (0.15% din prețul imobilului)

Notarul face întabularea în numele noului proprietar după încheierea contractului de vânzare.

Reguli speciale și interdicții în cazul vânzării imobilelor:

- Terenurile aflate în fondul forestier privat se pot vinde numai cu respectarea dreptului de preemțiune al coproprietarilor sau vecinilor
- Vânzarea între soți nu este permisă!!
- Se poate face vânzarea bunului altuia, cu îndeplinirea unor condiții
- Vânzarea unei moșteniri se poate face numai în formă autentică
- Vânzarea se poate face cu plata prețului în

rate/cu opțiune de răscumpărare /cu rezerva proprietății

- Tutorii nu pot cumpăra bunurile persoanelor de sub tutela lor cât timp socotelile definitive ale tutelei n-au fost date și primite,
- **Mandatarii** - convenționali sau legali - împuterniciți a vinde un lucru nu pot să-l cumpere, neputându-se admite ca o persoană să aibă în același timp calitatea de vânzător și calitatea de cumpărător.
- **Persoanele care administrează bunuri poprietate publică** nu pot cumpăra bunurile aflate în administrarea lor.
- **Functionarii publici** nu pot cumpăra bunurile statului sau unităților administrativ-teritoriale care se vând prin mijlocirea lor.
- **Judecătorii, procurorii și avocații** pot deveni cesionari (cumpărători) numai asupra drepturilor litigioase care nu sunt de competența curții de apel în a cărei circumscripție își exercită funcția sau profesia.
- **Persoanele insolabile** nu pot cumpăra bunurile imobile care se vând la licitație publică potrivit codului de procedură civilă.

- **Cetățenii străini și apatrizii** pot dobândi dreptul de proprietate privată asupra terenurilor numai în anumite condiții.

Alte contracte speciale:

- Contractul de locațiune (închiriere)
- Contractul de arendă
- Contractul de antrepriză
- Contractul de transport
- Contractul de mandat
- Contractul de societate
- Contractul de agent
- Contractul de consignație
- Contractul de report
- Contractul de depozit
- Contractul de asigurare
- Contractul de împrumut
- Contractul de rentă viageră

De precizat că fiecare dintre contractele speciale enumerate mai sus, înafara căroră mai există și altele, au anumite caracteristici speciale.

Garanțiile

Noul Cod Civil reglementează următoarele tipuri de garanții reale și privilegii: privilegiile speciale, ipoteca imobiliară, ipoteca mobilă (inclusiv asupra conturilor și asupra creanțelor), gajul și dreptul de

retenție.

La fel ca în Codul Civil de la 1864 se păstrează și garanția comună a creditorilor, înlocuindu-se doar ca terminologie (cea veche se numea “gaj general”). Spre exemplu: într-un contract de credit în care persoana fizică are calitatea de fideiutor (adică răspunde cu totalitatea bunurilor sale pentru rambursarea datoriei față de bancă), creditorul (banca) are un drept de garanție comună.

De precizat că privilegiile și ipotecile (legale-instituite de lege sau convenționale- convenite de către părți) au rolul de a-i plasa pe creditorii care beneficiază de aceste garanții înaintea celor care nu și-au luat aceste mijloace de protecție.

Cel mai la îndemână exemplu este acela în care: *dl Pop are un credit ipotecar în suma de 30.000 euro luat de la bancă pentru achiziția unui teren. În același timp, a mai luat un împrumut de 10.000 euro de la vecinul său, dl Man, pentru diverse investiții, întocmind un contract de împrumut, fără nicio garanție pentru dl Man. Dl Pop nu mai plătește ratele creditului de la bancă și nu restituie nici împrumutul luat de la dl Man. Nu se mai descurcă; are probleme financiare. Banca începe executarea silită; vinde terenul ipotecat în favoarea băncii la 20.000 euro (prețurile au scăzut) și nu își recuperează încă creditul. Banca mai pune și poprire pe salariul dlui Pop. Alte bunuri dl Pop nu mai are, că apartamentul și l-a vândut între timp. Ce face în această situație bunul nostru domn Man, care n-a verificat înainte dacă dl Pop ar putea să-i restituie împrumutul și nu și-a luat nicio măsură de protecție? Riscă să nu-și mai recupereze împrumutul?*

Privilegiile se pot constitui atât asupra bunurilor mobile, cât și asupra bunurilor imobile.

În materia privilegiilor, Noul Cod Civil reglementează doar **privilegiile speciale** asupra bunurilor mobile:

- creanța vânzătorului neplătit al unui bun mobil vândut unei persoane fizice, cu excepția cazului în care bunul e dobândit pentru serviciul sau exploatarea unei întreprinderi;
- creanța celui care are un drept de retenție (e.g. depozitarul, mandatarul, transportatorul, comisionarul).

Alte tipuri de privilegii reglementate anterior de Codul Civil 1864 (precum privilegiile speciale asupra unor imobile) sunt reluate de noul Cod Civil sub forma ipotecilor legale.

Ipotecile, sunt reglementate de către noul Cod Civil printr-o serie de prevederi comune pentru ipoteca imobiliară și ipoteca mobilă, completate însă cu dispoziții speciale pentru fiecare tip de ipotecă.

Noul Cod Civil instituie unele **ipoteci imobiliare legale**, prin care se reiau privilegiile asupra imobilelor instituite de Codul Civil 1864. Astfel de ipoteci legale sunt constituite în beneficiul anumitor persoane precum:

- vânzătorul unui imobil, pentru restul de preț;
- promitentul cumpărător, pentru avansul de preț, dacă promitentul vânzător nu-și mai execută obligația de a vinde;

- creditorul care a asigurat finanțarea achiziționării unui imobil;
- vânzătorul unui imobil pentru renta de întreținere;
- coproprietarii, pentru plata sultelor;
- arhitecții și constructorii, pentru plata sumelor datorate pentru proiectarea/edificarea imobilului,
- legatarii cu titlu particular.

Gajul are o sferă restrânsă de aplicare în reglementarea noului Cod Civil, datorită modului sau de constituire, respectiv remiterea bunului către creditor sau prin păstrarea acestuia de către creditor cu consimțământul debitorului.

Astfel, gajul poate avea ca obiect bunuri mobile corporale sau titluri negociabile în forma materializată.

!De reținut că simpla constituire a ipotecii nu reprezintă o garanție de executare a ei înaintea celorlalți. Ele trebuie înscrise în registrele speciale, pentru a fi opozabile terților.

Ipoteca imobiliară ajunge la cunoștința terților prin înscrierea în Registrul de Carte Funciară, iar cea mobilă și gajul- prin înscrierea în Arhiva Electronică de Garanții Mobiliare (AEGRM).

Dreptul de retenție primește o reglementare expresă în noul Cod Civil, fiind definit ca dreptul celui obligat a remite sau restitui un bun de a reține acel bun cât timp creditorul său nu îi restituie cheltuielile

necesare.

Luăm un exemplu din materia contractului de locațiune (de închiriere). Legislația noastră spune că locatorul are dreptul de a păstra lucrările adăugate și autonome efectuate asupra bunului pe durata închirierii și nu poate fi obligat la despăgubiri decât dacă locatarul a efectuat lucrările cu acordul prealabil al locatorului. Deci, un drept de retenție al locatorului (proprietarului).

Subliniem și faptul că, dacă locatorul i-a dat acordul chiriașului să schimbe cada, spre exemplu, până la plata cheltuielilor făcute (și dovedite) locatarul (chiriașul) va avea un drept de retenție asupra întregului imobil. În acest caz locatarul poate să refuze predarea bunului, chiar dacă contractul de închiriere a încetat, până la plata cheltuielilor de către locator.

Dacă până acum nu ne-am convins cu importanța constituirii unei garanții, poate reușim prin următoarele aspecte:

Noul Cod Civil cuprinde o serie de reguli privitoare la ordinea de prioritate pentru diverse situații în care privilegiile, ipotecile imobiliare, ipotecile mobiliare și ipotecile legale vin în concurs.

Regula generală pentru stabilirea ordinii de prioritate a ipotecilor și privilegiilor este bazată pe momentul înscrierii ipotecilor și privilegiilor, în sensul în care ipotecile sau privilegiile înscrise anterior sunt preferate celor înscrise ulterior (și, evident, celor neînscrise). Această ordine are importanță în ce privește executarea silită (*a se vedea cazul dlui Man*).

6. Cartea a VI-a. “Despre prescripția extinctivă. Decădere și calculul termenelor”

Prescripția extinctivă reprezintă mijlocul de stingere a dreptului la acțiune în sens material prin neexercitarea aceluși drept în intervalul de timp prevăzut de lege. Termenul general de prescripție este de 3 ani, dar legea prevede și o serie de termene speciale. Cursul prescripției dreptului la acțiune se suspendă sau se întrerupe în cazul unor împrejurări expres stabilite de lege.

Pentru exemplificare, în ipoteza în care dl Man (din speța noastră de la garanții) nu introduce acțiune pentru recuperarea împrumutului acordat dlui Pop în cel mult 3 ani de la data la care dl Pop trebuia să îi restituie împrumutul, o acțiune a dlui Man după cei 3 ani va fi respinsă ca fiind prescrisă, astfel că nu va mai avea dreptul să își recupereze banii (dacă dl Pop nu vrea să plătească și după împlinirea acestui termen sau nu își recunoaște datoria).

Există și drepturi care sunt imprescriptibile (pot fi exercitate oricând):

- Acțiunea în constatarea existenței/inexistenței unui drept (*ex. Acțiunea în grănițuire - este acțiunea prin care un proprietar de teren, se află într-o contradicție cu vecinul său de regulă privind suprafața terenului. Astfel, reclamantul, solicită instanței să determine prin semne exterioare întinderea celor două terenuri*

învecinate. Imprescriptibilitatea acțiunii în grănițuire se poate deduce și prin faptul că această acțiune apără însuși dreptul de proprietate asupra unui imobil, fiind astfel asemănătoare cu acțiunea în revendicare.)

- Acțiunea privind apărarea unui drept nepatrimonial
- Acțiunea în constatarea nulității absolute a unui act juridic
- Acțiunea în constatarea nulității absolute a unui certificate de moștenitor

Termenele speciale de prescripție:

- **1 an**- dreptul la acțiune al hotelierilor pentru serviciile pe care le prestează; dreptul la acțiune al profesorilor/maeștrilor și artiștilor pentru lecțiile date cu ora, cu ziua sau luna; avocaților, împotriva clienților pentru plata onorariilor și cheltuielilor; inginerilor, arhitecților, geodezilor, contabililor și altor liber-profesioniști, pentru plata sumelor ce li se cuvin; dreptul la acțiune privitor la restituirea sumelor încasate din vânzarea билетelor pentru un spectacol care nu a mai avut loc;
- **2 ani**- dreptul la acțiune întemeiat pe un raport de asigurare/reasigurare; în contractele de intermediere;
- **10 ani**- dreptul la acțiune pentru drepturile reale care nu sunt imprescriptibile; pentru repararea prejudiciului moral sau material cauzat unei personae prin acte de tortură sau barbarie/agresiuni sexuale asupra unui minor/persoane aflate în imposibilitatea de a-și manifesta voința; pentru repararea prejudiciului

adus mediului înconjurător.

Termenele de prescripție se pot suspenda sau se pot întrerupe:

Suspendarea prescripției (câteva cazuri):

- Între soți, cât durează căsnicia
- Dacă a intervenit un caz de forță majoră
- Cât timp moștenirea nu a fost acceptată, prescripția este întreruptă pentru creditorii defunctului/moștenitorii defunctului
- Cât timp cel lipsit de capacitate de exercițiu nu are un reprezentant legal.

Întreruperea prescripției (câteva cazuri):

- Prin recunoașterea datoriei sau un act voluntar de plată (ex dl Pop recunoaște datoria față de dl Man sau plătește parțial din datorie)
- Prin introducerea unei cereri de chemare în judecată

7. Cartea a VII-a. “Dispoziții de drept internațional privat”

Prin Noul Cod Civil s-a introdus acest capitol, determinat de o nevoie cât mai mare de a reglementa, la nivel național, legea aplicabilă atunci când în raportul juridic apar și elemente care țin de legislația altor țări.

De precizat că atunci când dreptul Uniunii Europene sau legi speciale stabilesc o altă reglementare, dispozițiile prezentei cărți nu se mai aplică.

Ar fi câteva domenii care, în mod frecvent, generează un conflict de legi:

- Numele persoanei- este supus legii naționale a persoanei
- Căsătoria- legea reședinței comune obișnuite sau legea română, în lipsa unei legi naționale comune
- Desfacerea căsătoriei- legea statului unde au avut ultima reședință comună/legea statului al cărui cetățean este unul dintre soți/legea statului pe teritoriul căruia soții au locuit cel puțin 3 ani/legea română (soții pot să aleagă de comun acord). În lipsa alegerii de către soți, intervine o altă ordine de stabilire.
- Filiația- diferită, după cum copilul este din căsătorie sau din afara căsătoriei
- Adopția-legea națională a adoptatorului și a celui adoptat
- Moștenirea- legea statului unde defunctul a avut,

la data morții, reședința obișnuită.

Trebuie să precizăm că Noul Cod Civil atesta prin art. 4 Aplicarea prioritară a tratatelor internaționale privind drepturile omului.

“ (1) În materiile reglementate de prezentul cod, dispozițiile privind drepturile și libertățile persoanelor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Constituția, Declarația Universală a Drepturilor Omului, pactele și celelalte tratate la care România este parte. (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și prezentul cod, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care prezentul cod conține dispoziții mai favorabile”.

8. Persoanele defavorizate

În societate există anumite categorii de persoane, care datorită unor circumstanțe sau întâmplări nefericite ajung în situații nefavorabile, de cele mai multe ori aceste persoane defavorizate au nevoie de ajutor, astfel este datoria statului, cât și a noastră ca și colectiv, să-i ajutăm.

În principiu, când vorbim despre o persoană defavorizată, ne referim la acea persoană care are dificultăți în a-și găsi un loc de muncă.

Printre persoanele defavorizate se regăesc:

- o persoană foarte în vârstă, peste 50 de ani, care întâmpină dificultăți în căutarea unui loc de muncă.
- persoanele care aparțin unei minorități care de cele mai multe ori sunt marginalizate de către societate.
- persoanele cu handicap.
- pensionarii care au o pensie de sub 400 lei pe lună.
- șomerii care beneficiază de indemnizație de șomaj.

Din fericire, legea vine în ajutorul acestor persoane defavorizate, stabilind anumite “beneficii” prin care situația lor să devină mai puțin anevoioasă. O astfel de lege, este legea nr.448/2006 a drepturilor persoanelor cu handicap.

Persoanele cu handicap beneficiază de drepturi la:

- a) ocrotirea sănătății - prevenire, tratament și recuperare;
- b) educație și formare profesională;
- c) ocuparea și adaptarea locului de muncă, orientare și reconversie profesională;
- d) asistență socială, respectiv servicii sociale și prestații sociale;
- e) locuință, amenajarea mediului de viață personal ambiant, transport, acces la mediul fizic, informațional și comunicațional;

f) petrecerea timpului liber, acces la cultură, sport, turism;

g) asistență juridică;

h) facilități fiscale;

i) evaluare și reevaluare prin examinarea la domiciliu a persoanelor nedepasabile de către membrii comisiei de evaluare, la un interval de 2 ani.

În cazul minorităților, în fiecare țară din Uniunea Europeană se urmărește asigurarea unui tratament egal tuturor oamenilor, astfel încât nicio persoană care aparține unei minorități să nu aibă parte de un tratament diferit și inegal doar pentru simplul fapt că aparține unei anumite naționalități. În tratatul privind funcționarea Uniunii Europene există un articol care interzice expres discriminarea pe motive de sex, rasă sau origine etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală.

Ce este discriminarea? Atunci când două persoane sunt într-o situație similară, însă una dintre ele este tratată diferit, mai puțin favorabil decât cealaltă.

România oferă ajutoare alimentare și asistență materială de bază prin intermediul Programului Operațional Ajutorarea Persoanelor Dezavantajate (POAD). Pentru a putea beneficia de acest ajutor persoana în nevoie trebuie să se încadreze în grupul-tintă, potrivit Hotărârii Guvernului nr.799/2014. Articolul 3 din Hotărârea Guvernului nr.799/2014

1) Categoriile de persoane cele mai defavorizate care sunt destinatari finali în conformitate cu prevederile Regulamentului (UE) nr. 223/2014 sunt:

a) familiile și persoanele singure cărora le este stabilit, prin dispoziție scrisă a primarului, dreptul la un venit minim garantat acordat în baza Legii nr. 416/2001 privind venitul minim garantat, cu modificările și completările ulterioare;

b) familiile beneficiare de alocație pentru susținerea familiei acordată în baza Legii nr. 277/2010 privind alocația pentru susținerea familiei, republicată, cu modificările ulterioare;

c) șomerii care beneficiază în condițiile Legii nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, cu modificările și completările ulterioare, de indemnizație de șomaj în cuantum lunar stabilit conform prevederilor legale până la 400 lei, inclusiv, și șomerii înregistrați la agențiile pentru ocuparea forței de muncă județene sau a municipiului București care nu beneficiază de indemnizație de șomaj în condițiile Legii nr. 76/2002, cu modificările și completările ulterioare;

d) pensionarii sistemului public de pensii ale căror drepturi, obținute din pensie sau, după caz, din pensii cumulate, se află sub 400 lei/lună;

e) pensionarii sistemului public de pensii beneficiari de indemnizația socială pentru pensionari, acordată potrivit Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 6/2009 privind instituirea pensiei sociale minime garantate, aprobată prin Legea nr. 196/2009, al căror venit se află sub 400 lei/lună;

f) persoanele cu handicap grav și accentuat, neinstituționalizate, adulți și copii;

g) persoanele beneficiare ale prevederilor Legii nr. 49/1991 privind acordarea de indemnizații și sporuri invalizilor, veteranilor și văduvelor de război, cu modificările și completările ulterioare, Legii nr. 44/1994 privind veteranii de război, precum și unele drepturi ale invalizilor și văduvelor de război.

Legea șomajului nr.76/2002, urmărește întrajutorarea persoanelor șomere care sunt în căutarea unui loc de muncă, însă le este dificil să se angajeze. Prin această lege se urmărește incurajarea și motivarea șomerului să-și găsească un loc de muncă, dar și a angajatorilor să creeze noi locuri de muncă.

Persoanele în căutarea unui loc de muncă pot participa la programe de formare profesională care să le asigure creșterea și diversificarea competențelor profesionale în scopul asigurării reintegrării pe piața muncii.

Programele de formare profesională asigură, conform legii, inițierea, calificarea, recalificarea, perfecționarea și specializarea persoanelor în căutarea unui loc de muncă.

Persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, care beneficiază în mod gratuit de servicii de formare profesională, au următoarele drepturi:

- a) să beneficieze de pregătire teoretică și practică pe toată durata cursului și să susțină, gratuit, de cel mult două ori examenul de absolvire la finalizarea acestuia;
- b) să beneficieze de rechizite și materiale de instruire și să primească în folosință manuale;

- c) să beneficieze, dacă este cazul, de echipament de protecție pe timpul instruirii practice;
- d) să beneficieze, pentru traseul de la domiciliu la unitatea de pregătire, de abonament gratuit pe mijloacele de transport în comun sau, după caz, de decontarea cheltuielilor de transport, pentru cel mult 4 deplasări în cursul unei luni, dacă nu se pot deplasa zilnic la unitatea de pregătire, pe perioada delegării și detașării în altă localitate, precum și în cazul deplasării, în cadrul localității, în interesul serviciului, precum și de abonament gratuit pe mijloacele de transport în comun pe traseul de la unitatea de cazare la unitatea de pregătire;
- e) să beneficieze de consultații medicale, analize medicale și teste necesare frecvențării cursului.

IV. Principii orizontale

Dezvoltare durabilă

Conceptul de dezvoltare durabilă desemnează totalitatea formelor și metodelor de dezvoltare socio-economică care se axează în primul rând pe asigurarea unui echilibru între aspectele sociale, economice și ecologice și elementele capitalului natural.

Cea mai cunoscută definiție a dezvoltării durabile este cu siguranță cea dată de Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare (WCED) în raportul „Viitorul nostru comun”, cunoscut și sub numele de Raportul Brundtland: „dezvoltarea durabilă este dezvoltarea care urmărește satisfacerea nevoilor prezentului, fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și

satisface propriile nevoi”.

Deși inițial dezvoltarea durabilă s-a vrut a fi o soluție la criza ecologică determinată de intensă exploatare industrială a resurselor și degradarea continuă a mediului și căuta deci în primul rând prezervarea calității mediului înconjurător, în prezent conceptul s-a extins asupra calității vieții în complexitatea sa, și sub aspect economic și social.

Obiect al dezvoltării durabile este acum și preocuparea pentru dreptate și echitate între state, nu numai între generații.

O societate durabilă este, o societate care își modelează sistemul economic și social astfel încât resursele naturale globale și sistemele de suport ale vieții să fie menținute. Dezvoltarea durabilă promovează conceptul de conciliere între progresul economic și social fără a pune în pericol echilibrul natural al planetei. Ideea care stă la baza acestui concept este aceea de a asigura o calitate mai bună a vieții pentru toți locuitorii planetei, atât pentru generația prezentă, cât și pentru generațiile viitoare.

Fiecare om, conștient sau nu, poate contribui la dezvoltarea durabilă. Se poate vorbi de o gândire de durată atunci când se colectează (depun) deșuri din plastic sau hârtie în locurile special amenajate. Multe fabrici folosesc deșuri drept combustibil, iar în anumite localități se încearcă implementarea unor sisteme de încălzire casnică pe bază arderii deșeurilor. Unele companii au conștientizat importanța economică (dar și ecologică) a recuperării și refolosirii deșeurilor.

La nivelul Uniunii Europene, în cadrul Consiliului European de la Göteborg, din iunie 2001, a fost adoptată Strategia Europeană de Dezvoltare Durabilă. Obiectivele generale ale Strategiei sunt următoarele:

- Limitarea schimbărilor climatice și a costurilor și efectelor sale negative pentru societate și mediu.
- Asigurarea că sistemul de transport satisface nevoile economice, sociale și de mediu ale societății noastre, minimizând impacturile sale nedorite asupra economiei, societății și mediului.
- Promovarea modelelor de producție și consum durabile.
- Îmbunătățirea managementului și evitarea supraexploatării resurselor naturale, recunoscând valoarea serviciilor ecosistemelor.
- Promovarea unei bune sănătăți publice în mod echitabil și îmbunătățirea protecției împotriva amenințărilor asupra sănătății.
- Crearea unei societăți a incluziunii sociale prin luarea în considerare a solidarității între și în cadrul generațiilor, a asigura securitatea și a crește calitatea vieții cetățenilor ca o precondiție pentru păstrarea bunăstării individuale.
- Promovarea activă a dezvoltării durabile pe scară largă, asigurând că politicile interne și externe ale UE sunt în acord cu dezvoltarea durabilă și angajamentele internaționale ale acesteia.

În România, ca stat membru al Uniunii Europene, în anul 1997 a fost creat Centrul Național pentru Dezvoltare Durabilă, sub egida Academiei Române, care în timp a reușit să devină cea mai autorizată voce din societatea civilă în domeniul elaborării de propuneri și strategii pentru dezvoltarea durabilă a României.

Scopul Centrului Național pentru Dezvoltare Durabilă este de a identifica prioritățile de dezvoltare durabilă ale României și realizarea acestora prin proiecte concrete la nivel național și local. Strategia propune o

viziune a dezvoltării României în perspectiva următoarelor două decenii, cu obiective care transcend dur ciclurilor electorale și preferințele politice conjuncturale:

- Orizont 2013: Încorporarea organică a principiilor și practicilor dezvoltării durabile în ansamblul programelor și politicilor publice ale României ca stat membru al Uniunii Europene;
- Orizont 2020: Atingerea nivelului mediu actual al țărilor Uniunii Europene la principalii indicatori ai dezvoltării durabile;
- Orizont 2030: Aproximarea semnificativă a României de nivelul mediu din acel an al țărilor membre ale Uniunii Europene din punct de vedere al dezvoltării durabile.

Conceptul de dezvoltare durabilă poate fi caracterizat din mai multe puncte de vedere, prin următoarele elemente :

- **conomie**: eficiență, creștere, stabilitate
- **societate**: nivel de trai, echitate, dialog social și delegarea responsabilităților, protejarea culturii/patrimoniului
- **ecologie**: conservarea și protejarea resurselor naturale, biodiversitate, evitarea poluării

Poluatorul plătește

Promovarea conceptului „conservarea și protejarea biodiversității” va fi efectuată prin: - includerea în materialele de prezentare (inclusiv cu ocazia evenimentelor organizate în cadrul proiectului) a mesajelor de informare și conștientizare cu privire la protejarea biodiversității - participanții vor fi îndrumați să nu desfășoare activități în zone protejate, zone

verzi, etc - colectarea selectivă a tuturor materialelor reciclabile (hârtie, cartușe de imprimantă, toner) și consumul eficient al energiei electrice, atât de către echipa de implementare a proiectului, cât și de către membrii rețelei tematice.

Protecția biodiversității

Proiectul aplică principiile dezvoltării durabile prin utilizarea eficientă și rațională a resurselor, cu respectarea legislației în vigoare în ceea ce privește păstrarea, conservarea, folosirea “durabilă” a resurselor naturale. În cadrul platformei se vor folosi fișiere electronice pentru corespondența între utilizatori, se va încuraja multiplicarea materialelor și printarea documentelor doar când este absolut necesar, precum și utilizarea hârtiei reciclabile; comunicarea prin mijloace electronice va suplini comunicarea pe hârtie, asigurând dezvoltarea de bune practici între beneficiarii programului și grupul de experți. Pentru activitatea de management se va folosi hârtie reciclabilă.

Utilizarea eficientă a resurselor

În cadrul conferinței de la activitatea A5.1 se va aborda problematica nevoilor și oportunităților generate de tranziția la o economie cu emisii de carbon scăzute și rezistența la schimbările climatice, crescând gradul general de conștientizare asupra acestor aspecte și creându-se premisele necesare ca partenerii asociați în rețeaua tematică să țină cont de acele activități care ar putea afecta în mod negativ mediul.

Atenuarea și adaptarea la schimbările climatice

În cadrul proiectului, pe durata conferinței de la finalul proiectului se va include o secțiune referitoare la promovarea comportamentului beneficiarilor cu privire la rezistența la dezastre, crescând gradul de conștientizare asupra acestui concept și creându-se premisele necesare ca cei implicați în activitățile proiectului să țină cont de acele măsuri de protecție împotriva unor dezastre naturale sau tehnologice care le-ar putea produce pagube materiale în desfășurarea activității proprii.

Egalitate de șanse

Egalitatea de șanse este conceptul conform căruia toate ființele umane sunt libere să-și dezvolte capacitățile personale și să aleagă fără limitări impuse de roluri stricte. Conceptul are la bază asigurarea participării depline a fiecărei persoane la viața economică și socială, fără deosebire de origine etnică, sex, religie, vârstă, dizabilități sau orientare sexuală. Dreptul la egalitate de șanse este un drept fundamental în cadrul Uniunii Europene.

Egalitate de șanse între femei și bărbați

Egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați reprezintă un principiu fundamental al drepturilor omului cu o largă aplicare în diferite domenii. În același timp, realizarea egalității de drept și de fapt între femei și bărbați este un element cheie în prevenirea și eliminarea inechităților sociale manifestate pregnant la nivelul societății

contemporane. În fapt, persistența inegalităților dintre femei și bărbați reprezintă o consecință a relațiilor istoric inegale de putere dintre femei și bărbați, care au condus la discriminarea împotriva femeilor de către bărbați și la împiedicarea progresului deplin al femeilor. În mod indiscutabil, egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați se referă la relațiile sociale între indivizi, atât în spațiul public, cât și în cel privat.

Egalitate de șanse între femei și bărbați se poate defini, atât în general, cât și în cazul actualului proiect, printr-un set de măsuri printre care: oferirea de venituri egale pentru munca de valoare egală a angajaților de gen masculin și feminin, condiții de muncă ce respectă normele de menținere a sănătății și securității în muncă, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare, asigurarea accesului nediscriminatoriu la angajare în toate posturile vacante și la toate nivelurile ierarhice pentru femei și bărbați în aceeași măsură. În faza de implementare a proiectului se va lua în considerare egalitatea de gen la nivelul constituirii echipei de proiect. În ceea ce privește managementul proiectului, în stabilirea echipei de management vor fi utilizate aceleași criterii de competență, urmărindu-se pe cât este posibil realizarea unui echilibru între numărul de bărbați și de femei. Numărul bărbaților și femeilor selectați pentru grupul țintă va respecta, pe cât posibil, structura demografică a populației. Fiecare ghid și broșură elaborate vor conține în mod obligatoriu, următoarele măsuri: egalitatea de șanse, nediscriminarea și egalitatea de gen - o secțiune de promovare a egalității de șanse între femei și bărbați, a egalității de șanse pentru toți, fără discriminare în funcție de gen, rasă, origine etnică, religie, handicap,

vârsta, orientare sexuală- în contextul accesului nediscriminatoriu la serviciile si aplicațiile dezvoltate prin proiect.

Nediscriminare

Conform Ordonanței nr. 137/2001 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, discriminarea reprezintă orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.

Proiectul respectă în toate etapele sale principiul nediscriminării. Atât în etapa de elaborare, cât și în cea de implementare și postimplementare, în toate operațiunile sale (management, identificare a grupurilor țintă etc.), respecta principiile non-discriminării, adoptând politicile si practicile prin care să nu se realizeze nici o deosebire, excludere, restricție sau preferință pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, dizabilitate, boli cronice contagioase, apartenență la o categorie defavorizată precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în

condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.

surse:

<http://www.serviciisociale.info/js/ckfinder/userfiles/files/Dezvoltare%20durabila.pdf>

<http://comunitatedurabila.ro/articol/8/ce-este-dezvoltarea-durabila.html>

<http://planningoradea.blogspot.ro/2011/11/principiile-dezvoltarii-durabile.html>

<http://success-romania.ro/economie-sociala/ce-este-dezvoltarea-durabil-.htm>

V. Despre proiect...

În perioada 29.03.2019-28.03.2020 Asociația Liga Apărării Drepturilor Colective desfășoară proiectul “Justiție și mediere pentru toată lumea/ Law and mediation for everyone”.

Câteva detalii referitoare la acest proiect:

Apel : POCA/219/2/3/Asigurarea unei transparențe și integrități sporite la nivelul sistemului judiciar în vederea îmbunătățirii accesului și a calității serviciilor furnizate la nivelul acestuia/3/Asigurarea unei transparențe și integrități sporite la nivelul sistemului judiciar în vederea îmbunătățirii accesului și a calității serviciilor furnizate la nivelul acestuia

Titlu proiect: ” Justiție și mediere pentru toată lumea/
Law and mediation for everyone”

Cod proiect:126480

Beneficiar: Asociația Liga Apărării Drepturilor Colective
Durata desfășurare: 29.03.2019-28.03.2020

Scop/Obiectiv general: Obiectivul general al proiectului este atât de a sprijini populația din mediul rural în procesul de identificare și de înțelegere a drepturilor cetățenilor conform legislației în vigoare precum și de a îmbunătăți și facilita accesul românilor la serviciile de mediere și asistență juridică.

Obiective specifice:

1. Mediatizarea și diseminarea în trei comune din județul Cluj a informațiilor cu privire la prevederile introduse de noile coduri privind drepturile cetățenilor.
2. Creșterea accesului comunității rurale la justiție.
3. Promovarea medierii ca metodă alternativă de soluționare a litigiilor.
4. Transpunerea într-un limbaj uzual a informațiilor juridice de maxim interes pentru cetățenii din mediul rural.

Rezultate:

Grad crescut de acces la justiție al cetățenilor din mediul rural prin derularea de campanii de informare/educație juridică și oferirea de servicii suport, inclusiv de asistență juridică, puse la dispoziția cetățenilor:

- 4 ghiduri cu privire la drepturile cetățenilor conform noilor coduri elaborate și distribuite cetățenilor din mediul rural în 3 comune din județul Cluj
- 12 broșuri care vizează 12 domenii de interes juridic elaborate și distribuite
- 1 Platforma online “Justiție și mediere pentru toată lumea”.

Grup țintă:

Grupul țintă al proiectului este alcătuit din cetățeni din 3 comune din județul Cluj: Comuna Cornești, Comuna Căianu și Comuna Valea Ierii. Aceștia vor fi informați cu privire la drepturile lor conform noilor coduri (civil, penal, de procedură civilă și de procedura penală). De asemenea, se vor identifica problemele juridice pe care aceștia le au și se vor realiza 12 broșuri pe tema acelor probleme pentru ca cetățenii să aibă acces la justiție și să fie informați corespunzător în vederea rezolvării problemelor. Prin intermediul platformei online care va fi realizată în cadrul proiectului vor avea acces la toate materialele de informare și la toate serviciile platformei toți cetățenii din țară care sunt interesați.

Descriere activitati:

A2. Elaborarea și distribuirea de ghiduri cu privire la drepturile cetățenilor conform noilor coduri

În cadrul acestei activități se vor elabora 4 ghiduri cu privire la modificările aduse în materie de drepturi ale cetățenilor de către noile ghiduri:

1. Ghid privind modificările introduse prin noul cod civil privind drepturile cetățenilor;
2. Ghid privind modificările introduse prin noul cod de

procedura civila privind drepturile cetatenilor;

3. Ghid privind modificarile introduse prin noul cod penal privind drepturile cetatenilor;

4. Ghid privind modificarile introduse prin noul cod de procedura penala privind drepturile cetatenilor.

In cuprinsul ghidurilor vor fi menționate toate aspectele legislative modificate de respectivul cod cu privire la drepturile cetățenilor, precum și o scurtă prezentare a acestor drepturi. Modificările care privesc grupurile dezavantajate: femeile, copiii, comunitățile defavorizate, etc. vor fi cuprinse într-o secțiune separată in cuprinsul fiecarui ghid.

Accentul se va pune in situația tuturor materialelor pe vulgarizarea dreptului prin punerea la dispoziția cetățenilor a informațiilor in limbaj comun, accesibil acestora, pe acordarea unor cereri tip/formulare utile ori de câte ori este posibil și pe indicarea textelor legale și a surselor principale de informare, inclusiv link-uri utile.

A3 Elaborarea și distribuirea de materiale informative cu privire la 12 domenii de interes pentru cetățenii din mediul rural

In urma cercetării realizate în cadrul proiectului, vor rezulta care sunt domeniile actuale de interes din sfera juridicului pentru cetățenii din mediul rural. Primele 12 domenii cu procentajul cel mai ridicat de interes pentru cetățeni vor fi cuprinse fiecare in cadrul unei broșuri, rezultând astfel 12 broșuri cu informații juridice utile pentru cetățenii din mediul rural.

Broșurile vor fi împărțite cetățenilor din mediul rural și vor fi postate și in cadrul platformei online, astfel încât oricine va putea beneficia de ele, aplicabilitatea lor fiind la nivel național.

A.4 Platforma online “Justitie și mediere pentru toată lumea”

Platforma va cuprinde două secțiuni. O secțiune dedicată transparenței, asistenței juridice și consilierii și o secțiune dedicată serviciilor de mediere. Vor exista categorii diferite de utilizatori cu specificații diferite în cadrul platformei (cetățeni, mediatori, etc.). În vederea utilizării platformei de către cetățenii din regiunile mai puțin dezvoltate, se va desfășura un training cu funcționarii din primărie, astfel încât, în momentul în care cetățeanul solicită ajutor primăriei, funcționarul să-i poată da informații despre platforma și despre modul de accesare.

Platforma va respecta prevederile General Data Protection Regulation. Acestea vor fi aduse la cunoștința utilizatorilor în momentul accesării platformei și a creării contului. Prin accesarea platformei cetățenii vor fi asistați juridic.

Platforma va putea fi folosită și la nivel național de către avocați și mediatori din toată țara și normal, de către toți cetățenii interesați de servicii de mediere și de servicii de informare referitor la diverse probleme juridice.

În ceea ce privește secțiunea dedicată medierii, se urmărește, evitarea apelării cetățeanului la instanța de judecată în cazul în care problema să se poate rezolva prin metode ADR.

Valoare totală a proiectului: 1.063.336,56 lei
Valoare eligibilă a proiectului: 1.052.696,56 lei
Valoare eligibilă nerambursabilă din FSE: 876.896,26 lei
Valoare eligibilă nerambursabilă din bugetul național: 154.746,38 lei
Cofinanțare eligibilă a beneficiarului: 21.053,92 lei

În loc de final...

În speranța că am reușit să răspundem câtorva nevoi și să aducem un plus de informație care să vă ajute, trebuie să mai spunem că acest Nou Cod Civil e departe de a fi încheiat seria modificărilor. Vor urma și altele, întrucât legiuitorul trebuie să fie atent la viața cotidiană și să o reglementeze pe măsura evoluției societății.